

FRISS BOKRÉTA

mellyel
H a z á j á n a k   K e d v e s k e d i k

FÁY ANDRÁS

T. P. V. A. Sz.

PESTEN

**Trattner János Tamás betűivel
's költségével**

1818.

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2011
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-963-417-392-2 (online)
MEK-07748

TARTALOM

Édes Hazám!

A' Különös Testamentom.

Versek.

A' Hazához.

Hermíne Herczeg-Aszszony Ö Cs. K. Herczegsége
Fel. Nádor-Ispányunk' Hitvese' halálára 16. Sept. 1817.

Hányatás.

Köznépi-Dal.

A' kettős szerelem.

A' Csere.

A' Csók.

Aria.

Méltóságos Kamánházy László Váczi Püspök Úr' halálára.

Panasz.

A' Sorshoz.

Ária. A' hajdani böldeg ifjúi korhoz.

A' Fogadás.

A' Választotthoz.

Esdeklés.

Hattyúi énekem.

A' Megelégedéshez.

Las Casasnak Örömelragadtatása.

M é l t ó s á g o s
Tóth-Prónai Bárány Prónay Ágnes
Aszszonynak,
M é l t ó s á g o s
Rádai Gróf Rháday Pál Úr
Ő Csász. Kir. Felsége Kamarássa'
Hitvesének,
mint a' Magyar Literatura egyik Barátnéjának
mély tisztelettel ajánlja

a' Szerző.

Édes Hazám!

Tíz évek folytak-el, hogy néked első zsenyémet *Bokréta* cím alatt bemutattam; egy még nem tele-el, hogy a' *Nevelésről írtt Próbátételemet* óltárodra letettem. Az a' lágy engedelem, mellyel mind a' két erőlködésemet venni, az a' kímélés, mellyel kivált a' *Bokréta* csak nem gyermeki játékait elnézni méltóztattad, nagyokra lehettek volna ösztöneim, 's lettek volna is, ha gyenge erőm és környűlményeim a' buzgó igyekezettel kezet foghatnának. Ím *Frisz Bokrétát* kötöttem ismét üres óráimban számodra; de bár melly vak és részrehajló is az atya' szeretete gyermekei eránt, nem árúlom ennek virágait, mint ollyakat, mellyek hozzád érdeemesek lennének, 's önnmagam vártam volna magamtól. Egykor - ha a' Magyar Írói síkos pálya jobban megtöretik, 's darabosságai megegyengettettnek, az Ég pedig éltetnek kedvezénd, újra kívánom kötni mind a' két *Bokrétám* szárait, 's megtisztítva a' szebbeket, elmellőzve a' díszteleneket nyújtani anyai kezeidbe. Addig is élj bóldogúl, erőssen álj a' zivatarok közt, mint hegyeid' bércei, 's zöldelj örökre, mint tavasszal ezeknek lombjai!

Gomba 1817.

A' Különös Testamentom.

Egy eredeti Tréfa.

Csörgey Tanácsos egy nagyot prüszszentett - 's meghólt.

Prósit! kiált szíves hangon az ágy fejénél ülő testvére az öreg Csörgey Óbester, a' ki viszont köszönetet nem kapván, gondosan tekint Öccsére, 's ennek merevedő szemein a' halál' zászlóját látván kiütve, ijedten ejti Bethlen Gábor idejebeli ízmos pípáját a' szék alatt hortyogó mopszlira.

Kiszenvedtél tehát édes Öcsém, szóll fojtott hangon az Óbester; befogja jobbájával testvére' szemeit, balkezével pedig barázdás orczáin rezegő könnyeit törli. Menj békével, 's készíts számomra is quártélyt jó Öcsém!

Oda van szegény! kiáltja elébe Margit Kisaszszonynak, a' kit kedves mopszlija sikóltása lélektelen nyargaltatott a' harmadik szobából elő. Oda van szegény!

Uram ne hagyj-el, hát mi lelte? kérdi visítva a' Kisaszszony, 's nagy sebbel szalad ölebéhez. Már tudom megint az az átkozott nyólczágú sarkantyú -

Frack! kiált boszszonkodva az Öreg, a' ki ezen ruha nemét soha sem szívelhetvén, nevén szokott káromkodni, 's ezen szó csalhatatlan jele volt haragjának, Frack! ez van oda, az ágy felé mutatván.

Ez is? kérdé bámúlva Margit, 's szemei' záporai megeredének. De hogy ezen könnyek a' szegény megbóldogútt Tanácsosnak folytak é, vagy a' pípamáját kapott mopszlinak? mindekkoráig titok a' Túdósok előtt.

Elég az ahhoz, hogy csuklások között síra, mellyekre az Orvos is, a' ki az óldalszobában Don Quichottot olvasá, berohana, 's megértvén a' Tanácsos' dicsőülését: lehetetlen! felkiált 's a' pulsushoz kapkod. Ennek lehetetlen volt még meghalni! Az én számolásom szerint még két hónapig. -

Kőhordtát! tán csak nem gondolja az Úr, hogy megfojtottam az Öcsémet?

Isten őrizz, Domine Illustrissime! de én valóban meg nem foghatom - én mindent elkövettem ezen drága szövétnek élesztgetésén, 's dicsekedés nélkül légyen mondvá, már félesztendeje mióta ezen beteggel a' halált injúriázom. Méltóztassa azt nékem megengedni Nagysád, hogy én egy különös Értekezésben megmutathassam azt világosan, hogy Tanácsos Úrnak még lehetetlen volt meghalni. A' becsület mindennél előbb való.

Isten hírével! felelt boszszonkodva az Óbester, 's egy ablakba háttal fordúlt az Orvosnak.

Nem sokára megszóllaltak a' harangok, az Óbester sűrűbben törle könnyeit; a' Kisaszszony pedig a rendtartáshoz képest olly jajveszékeléshez kezdé, hogy a' cselédeken kívül még az Udvari agarak is accompagnirozásra indíttattván, nem sokára az egész Csörgei Udvar olly képet öltöze magára, mint Trója lehetett megvétele' alkalmatosságával.

- - -

A' Tanácsos, a' kinek halálán három egymás után szerencsétlenül választott feleségek összevetett válakkal munkálódtak, leggazdagabb embernek tartatott a' maga környékében. Élteben helyén volt erszényén kívül szíve is feje is; csak hogy az Aszszonyokkal folytatott örök háborúji szíve körül jégvártyát vontak, fejét pedig egész a' különözésig elmakacsították. Sok ollyan mondásai, véleményei és tettei voltak, mellyekre Margit a' szomszédság' nagyobb

részevel fejet csóvált ugyan, mert gyakran maga után szakította az ajtót, ha a' szobába akart lépni; de minden cselekedetében csillogott az ész és jó szív' arany minerája. Béketűrése kívülről a' hidegvérűségig ment, de belőlről életrúgóit lassú féreg emésztgette; melyet első Feleségének testvére, a' mi Margit Kisaszszonyunk, két utóbbi feleségeivel való kardoskodásai által szüntelen élesztgetett, mint a' Veszta' tüzeit hajdan annak szűz Papnéji.

Az öreg nőtelenkedvű Óbester szórta a' Frackokat, a' mint Öccsét mindegygyik házasságánál újra bújni látta. Miért nem hagysz-fel édes Öcsém az Aszszonyokkal, midőn látod, hogy nincs hozzájuk szerencséd? Csak a' liba szokott azon szérűre visszaszameni, a' hol a' lábát eltörték.

Mindennek meg van a' maga átka édes Bátyám! felelt néki mosolyogva a' Tanácsos. Hol is kaptad csak édes Bátyám ezt a' vágást?

Szabacsnál.

Vóltál é még azután is csatában?

Legalább tízben, felel az Óbester.

No látod édes Bátyám; 's hirteleniben semmit sem szólhatott reá az ősz Vitéz.

De legalább Margit húgomat a' pocsoltyába vágnám, szólla ismét eltüzesedve, ha ennek pergő nyelve kifakasztotta.

Hagyd-el bátyám! e' csak Fegyvergyakorlás, felelt néki súgva a' Tanácsos. Jó készülni a' háborúhoz.

Úzte is e' fegyvergyakorlást a' mi Margitunk, kivált a' Tanácsos interregnalis Özvegykedéseikor, a' midőn aszszonyt játszott a' háznál, sokszor reggeltől fogva estig; 's ha ellenzésre talált pattogott mint a' rakéta, de magában megszűnt ha nem felelt senki, mint a' gyertya elalszik, melyet elfelejtettek koppantani.

Ha valaki Magyar Festőink között ezen Prágai, vagy, mivel magyar származású, Pesti Nénikét copírozni kívánná; számára egy két ecsetvonást ide ragasztok: egy életnedveinek szűkiben lévő testet sárgás szattyán bőrrel borítson. A' szegletes derékre zsemlyeszín nyakat tegyen, mellyen a' púderezett 's még a' la Pompadour feltornyozott hajú fő úgy biczegjen, mint a' drótnyakú zsidó bábúé. A' színeket felforgatva használja. Az orcza' pirosságát szemeire és orrára rakja; a' szem' feketeségét pedig a' fogakra. Az erek' kékjével az ajakat ékesítse; a' bőr féjerségét pedig hajára és szemöldökeire hintegesse. De jó Festő tévedésből tánczoló Gráciai állást ne adj Margitunknak, mert ő nem tánczol; sőt járása is biczegő, mint az előre ment bűn büntetéséé. Mindazáltal kegyeskedve ólálkodó szemecskéji szerelmet tolmácsolnak szintúgy a' férjfi nemhez, mint - a' pénz nemekhez.

Ím valami a' lélekfestők' számokra is. Különösen kevélykedett a' mi Margitunk abban, hogy a' ház' gazdaszszonyi terhe válain feküdt, 's kivált azon gondoskodását igen sokba szerette számíttatni, mellynélfogva a' Tanácsosnak utolsó betegségében a' chínát, és végefelé a' pézsmát maga kavargatta és nyújtogatta; melly utóbbtól úgy el is szagosodott, hogy mint a' girinyt már meszszirol meg lehetett róla érzeni. Innen midőn kispionolta volna, hogy a' Tanácsos halála előtt való héten több tanúk' jelenlétében testamentomot tett, szíve repesett örömeiben, reménylven, hogy a' gazdag Tanácsos számos és fontos érdemeit jutalom nélkül nem hagyhatván, róla is meg fog benne emlékezni. Most tehát már mindent úgy tekintett a' háznál mint osztályos atyafi, mindent őrzött mint ollyat, a' mi különösen néki hagyódhatott; egy szóval mindent úgy nézett a' Tanácsos Udvarában, mint a' pénzért házasodott Völegény nézi gazdag jövendőbeli Ipája' holmijét.

Még akkor is gondolat nélkül állott az Óbester az ablakban, midőn Margit, mint egy Castrum doloris tetétől talpig feketével bévonva, egy csapat aszszonnyal halkkal lépegetett-bé a' halottas szobába, a' halott' felöltöztetésére. Az Öcsémnek Károlynak írjon Húgom Aszszony, hogy siessen haza, szólla kifelé indulván az Óbester. A' mint utolsó levelében írja Posonyban van a' testvér húgomnál. Az Isten látja én egy sort sem tudnék most neki írni.

A' levél, mellyet a' mi Margitunk a' Tanácsos' első feleségétől maradt egyetlen egy fiúnak Károlynak írt, ezen szókból állott:

É d e s l e l k e m Ö c s é m !

Az én kedves Sógrom, a' te néhai édes Atyád, Ő Felsége' Tanácsossa, Csörgei Csörgey Kálmán Úr, épen Minden Szentek' napján, déllyesti három órakor egy nagyot prüszszentett - 's megholt. Az Orvos ezen halált valami prüszszentés' pestisének tulajdonítja, melly a' mint mondja már hajdan uralkodott. Azólta nagy kínomra tobákolni sem merek, félvén a' prüszszentéstől. Én ugyan előre megjövendőlttem, hogy az Atyád vagy elébb vagy utóbb meghal. Mert a' Kuvik egész napokon által a' kéményünkön ült, sőt ott is fészkelte; az ajtó pedig kétszer is kinyílt magában. Az igaz, hogy a' zár nem igen jó és nagy szél is fújt; de csak még sem esik ez hijában. Az orvosságot magam adogattam szegénynek; az igaz, hogy sok nyughatatlanságot szenvedtem egyszer mászszor mellette, de ki ne tette volna ezt szívesen olly jó Úrért és te érted édes Öcsém, a' kiből mindég szegény idvezültt Nénémet képzelem - Isten nyugosztalja szegényt! Most már siess egyszer haza; mert nagy reád itthon a' szükség, nem győzöm egyedül a' mindenfelé való vígyázást. Hát a' Nevelőd, a' derék Visnyai Úr, jön é veled? Gondoltatok é valaha Csörgőre vissza, vagy mind a' ketten külső Országokon hagyátok a' szíveiteket? Csókollak édesem, siessetek Visnyai Úrral haza, és ne utazzatok olly sokat, mert majd ollyan sósak lesztek mint a' hering. Julcsa öcsémet köszöntöm, férjhez ne menjen hírem nélkül.

Szerető Nénéd
L e g e n y e y M a r g i t.

Károly, a' ki Attyát különösségeiben is mindenkor tisztelte és szerette, a' fiúi szerelem' szárnyain repült ezen levél' vételével haza. Az Óbester nyílt karokkal fogadta az Ifjút, Margit pedig szemérmes elpirulással Visnyait. A' temetés, a' mint szokott, sok igazi és sok költött könnyek között mene véghez; de az utóbbiakat korán letörlé a' gazdag tor, mellyben Margit Kisaszszony gazdaszszonyi táalentomát szinte a' vesztegetésig mutogatta.

Mihelyt az ifjú Csörgey, Attya' tetemei körül való szomorú gondoskodását elvégezte, öröksége általvételéhez fogott. Legelébb is Attya' Íróványait kívánta rendbe hozni. Mellyek között, a' mint e' végre a' leveles szekrényt felnyitotta, legelébb is egy bepecsételt nagy Levél tűne szemébe illy felyülirással: *Testamentom*.

Az bizonyosan az Atyád' végső akaratja lesz, szóll az Óbester, mellyről előttem is emlékezett utolsó napjaiban.

Talán jó volna áltszóllítani Terenyei Szolgabíró Urat, megszóllala reménységeit féltve a' Kisaszszony.

Helyes! mondá Károly 's azonnal ír Terenyei Barátjának, a' ki szomszéd lakásából még azon nap' Csörgön termett.

Más napra határozottatott a' Testamentom' felbontása, mellynek foglatatját senki sem gyanítván, kiki újságkívánásból is figyelmetes lett éránta; annyival inkább, hogy a' Tanácsosnak egy gyermekénél több nem maradt, erre nézve tehát a' testamentomtétel nem vala szükséges, azomban a' Tanácsos különös gondolkodása-módja esméretes volt a' környékben. A' testa-

mentom zárva volt készítve, melyre a' Tanúk felyül íratlak. De senkit sem gyötrött annyira a' bizonytalanság mint Margitunkat, a' ki a' félés és reménység között egész éjjel csak félébredésben szunnyadt, mint a' lesben álló macska.

Más nap' korán rakatta a' székeket az ebédlőben a' fekete posztóval bevont asztal körül. A' folyosón és konyhában a' cselédeknek csendességet parancsolt, 's annyira megfelejtkezett buzgóságában, hogy a' fekete asztalra egy pár égő viasz gyertyát is tétetett fényes nappal.

A' fröstök után, mellynek végét alig várhatta, rendbeszedett képpel és inneplő komolysággal nyitotta-ki a' vendégszoba' ajtaját: ha úgy tetszik Uraim! így szólla-be a' férjfiakhoz, 's benyitotta előttök az Ebédlő szárnyait. Bámúlva nézték ezek a' készüléteket, Terenyei csinos mosolygással óltotta-el a' gyertyákat, Margit pedig észrevévén tévedését elveresült, hogy a' fülei is lángolának belé.

Előhozzák a' Testamentomot, ollót vesznek, körülnyírják a' pecsétet, felbontják, Margit áhétatosan szemléli; a' felbontás közben egy más pecsétes Levél fordul-ki illy cízzel: *Codicillus, halálom után három esztendőkre felbontandó.*

Más levél is? megszóllal Margit, de miért nem tudhatnánk-meg egyszerre mi van benne?

A' végső akaratok minden pallérozott Nemzeteknél szentek édes Néném, mondá feddőleg Károly.

Terenyei torkot köszörült, 's az Anya-testamentomot illyen szókkal olvasá:

„Minekutánna három Feleséggel tett szerencsétlen próbatételeim 's számtalan előttem forgott példák a' mái sok szerencsétlen házasságok' okainak kikeresésére bírtak volna, úgy találtam, hogy ezeknek mind a' két Nem' részéről ejtetni szokott nevelésbeli hibák a' fő okai. E' végre azon keresett vagyonomból, mellyel az Isteni kegyelem szorgalmatosságot megáldotta, egy Leánynevelő Intézetre mint egy első alapúl, reménylven hogy több becsületes emberek is elősegítik idővel feltételemet, hagyok tízezer Rforintokat, olly meghatározással, hogy ez legtöbb leánynevelő Intézeteinktől megkülömböztetvén, abba, a' hímzésen, varráson, czukros téasztasütésen, klavír és guitarre pengetésen, tántzon 's törtt Frantzia petyegésen kívül, a' leánykák főképen arra taníttassanak, hogy *mimódon lehessenek idővel jó Feleségek, Aszszonyok és Anyák.* A' Férjfi nemre nézve pedig hagyok még egy Tanítóra szinte tízezer forintokat, Fundátióúl, a' ki a' több Oskolákat elvégzett Ifjaknak, az Ó és Új Philosophia' szörszálhasogatásain kívül, az *élet' philosophiáját* tanítsa; mert első és fő tudomány: *a' világban élni tudni!*

„Láttam sok szép házasságot is, 's mivel ez természeti elhatározatásunkkal egyben van köttetve, akaratom az: hogy Fiam is, az én kedves Károlyom, legfellyebb halálomtól számlálendő három esztendő alatt megházasodjon. Mert a' nőtelen Férjfi mint megannyi piócza a' közönséges társaság' testén.

Itt az Óbester egy nagyot köhentett, de nem szóllt.

„E' végre minden keresetemben ötet vallom ugyan örökösömnek, de illy feltétel alatt, hogy az említett három esztendő alatt egy Lyánkát nézzen-ki magának, a' ki vagy *szép legyen, a' nélkül hogy hiú lenne, vagy gazdag, a' nélkül hogy gőgös lenne, vagy tanúlt legyen, a' nélkül hogy azt mind úntalan fitogtatná.* Szeretném ha ollyat venne, a' ki se szép, se gazdag, se tanúlt nem volna; abban bizonyosan a' jóság lenne a' fő tulajdonság: de a' test erőtelen. Ha az előszámláltakkal ellenkező tulajdonságút választana Károly Fiam, veszítse-el keresett javaimhoz való jussát, 's alól megnevezett Testamentom' Végrehajtója ossza azt fel a' Váczi Siketnéma Intézet és Nemzeti Magyar Játékszín között úgymint a' melly Intézetek Hazánkban szégyen szemre szegény lábón állanak.

„Posonyban lakozó testvér húgom leányának Juliánnának hagyok házassági költségre ötezer forintokat, egy arany nyakkötővel és két briliánt fülönfüggőkkel egygyütt, oly kéréssel, hogy ne sokat válogasson, mert halad a' Válogathatás' arany ideje 's a' leány szerencséje még simább üstökű más szerencséknél. A' hajadon öreg leány pedig valóságos nulla a' szám vetésben, mely magában semmit sem számlál.”

Itt Margit köhentett, 's fészkelődni is kezdett, de nem szólt.

„Arra mindazáltal vigyázzon, hogy igen cifra equipázsú és cselédű Kérőhöz ne menjen, mert az ellen mindég fontos gyanúm vala az: hogy fülíg adós.

„Margit Húgomnak - itt ez szemérmertessen lesüté szemeit - hagyom - a' mopszlimat. Mind a' kettőjüket tartsa Károly Fiam holtig.”

Mindnyájan kuczogtak, Margit olyá leve mint a' paprika, 's éppen kifakadó félben vala, a' mint Terenyei olvasásával új életre hozá:

„Ha mindazáltal valamelly Férjfi annyi erőt vehetne magán, hogy ötet Feleségül venné három esztendő alatt, hagyok néki is tízezer forintokat.”

Egy Visnyaira vetett lágy pillantat érthető magyarázat vala a' testamentom' ezen pontjára.

„Végte, mint hogy mostani sullyos betegségem kínos fájdalmakkal van öszvekötvé, de egyébbként is a' világi élet eránt, melyben kevés örömet értem, néminemű gyűlölséggel viseltetem, az Orvosomnak, ha az tudnillik halálomat nem kívánja késleltetni, 's betegeskedésemet orvosszereivel nem húzza halasztja, hagyok száz darab species aranyakat, mint nem csekély jóltévőmnnek.”

Az Orvos, a' ki oldalt egy ablakban ült, köhentett, de nem szólt. -

„Mindezeknek Végrehajtójoknak Kristóf Óbester Bátyámat rendelem és kérem, a' kinél ezen Testamentom Codicilusa is a' felbontás idejéig letéve álljon. Költ Csörgön, October 20-ikán 1801. Csörgey Kálmán.”

Illyen Testamentom nem sok készült még a' két Magyar Hazában szóll Terenyei öszvehajtogatván a' Testamentomot, a' Codicilust pedig az Óbester kezébe adván.

Nem bo - megszóllal kifakadva Margit, de szavát hirtelen beharapva. Isten bocsássd bűnömet, sem testét a' Földnek, sem lelkét a' Teremtőjének nem ajánlja benne.

Boszsزús méreggel ment-ki az ebédlőből, 's kedves mopszliját, a' mely hízelkedve ugrosott-fel hozzá, 's mellyet eddig csak nyájasságával édesgete magához, most pedig már tulajdona vala, ezen tréfás és virgoncz res legátát most illeté először boszsزús lábrúgással.

Mintha épen oly nagy erőszakot kellene tenni magokon Férjfi Uraiméknak, szóll szájfintorítva a' mint Szobájába ére; 's a' tükör előtt mustrára eresztvén kecsseit, ezer plánokat érlele magában.

Hát az Úr mit gondol a' száz darab aranyról? szóll az Orvos felé fordulva az Óbester. Az Úr fél esztendőől fogva injúriázza, mint mondá a' halált?

Formulae loquendi, Domine Illustrissime! felel alázatosan, ezen Temető' kertésze. Én ugyan mindent elkövettem - de ha a' szegény Tanácsos Úr' kínjai eránt - a' könyörületesség - bennem nem dolgozott volna - emberségemre fogadom - hogy tán még most is -

De az Értekezés, mellyről említést teve Orvos Úr, csak nem marad talán el?

Sokba kerül a' nyomtattatás, Nagyságos Uram!

Igen; de a' becsület, mint tetszett helyesen mondani, mindennél elébb való?

Post nummos Virtus! Domine Illustrissime! mondá mosolyogva az Orvos, 's felsepré a' Körmöczieket.

- - -

Utazott Ifjaink töbnyire eleinte mindent keményen rostálgatnak, gáncs minden szavok, semmi sem tetszik nékik Hazánkban, 's mindúntalan ennek pallérozódásbeli elmaradásán sopánkodnak. De épen ők javítanak legkevesebbet, vagy azért hogy nem igazítani könnyebb, 's szóval épen nem lehet; vagy sok lévén szegény Hazánkban az igazítani való, sokat javítani egyszerre elégtelenek, kevéssel kezdeni pedig restellik. Az ifjú Csörgey is sopánkodások között veszteglett volna Falujában, ha nevelő barátja a' derék Visnyai henye szunnyadásából való gyakori költegetéseivel külső Országokon szedett tapasztalásait, tudományát és gazdagságát vele a' haza javára fordíttatni nem törekedett volna.

De annál kedvezőbb ítélettel vallotta-meg Károly a' mint lakhelye' szomszédságával közeli kezdve esmérkedni, hogy Hazánk' Szépjei szint olly bájolók mint Párisé vagy az Olasz földé, hogy Magyar Országhoz is lenyúlik a' Cythere' szép öve, 's a' Grácziaék itt is sok halandó lyánkában imádtatják magokat. Szegény Atyám! így kiáltott fel gyakran, megtetszik hogy az Aszszonyok nagyon az újaidra kopogtattak, mintha olly nehéz dolog volna testamentomi ideálodra találni!

Elragadtatással kiáltotta ezt, 's szíve keményebb dobogással kezdte verni, a' mint egy mulatságban a' szép Ránky Kisaszszonyt megpillantotta. Bájoló színekben uszkáltak egyszerre előtte minden tárgyak; majd enyelgő vígság, majd szelíd epedés öltöztetgették érzeményit: egy égi boldogság' sajdítása, vágyás, de félelem is, bú de reménység is egyszerre küszdeni kezdtek szívében: egy szóval fülig szerelmes lett.

Repeső örömmel vette diadalmát észre a' lyánka, 's a' szép Ifjúnak rajta csüggő szemei gyakori pirulást vontak kellemes orczáira. Nem sokára észrevette a' társaság is; mert mi gondatlanabb az első szerelemnél?

Szép volt Ránky Klárcsi mint a' felkelő nap. Égszín szép szemei felett, melyekben egy tiszta lélek tükröztette magát, keskeny sugár szemöldök nyúlt-el. Jól formáltt orra alatt egy kised szácska mint a' fejlődő rózsabimbó piroslott, képes egy halandót örökös rabbá tenni akár énekre nyílt az, akár csókra hegyzetten állott. Sugár termetén 's minden mozdulatján úgy folyt el az ártatlanság' kelleme, mint az érő szilvát, mellyhez még kéz nem ért, kelleme borítja a' gyenge kékes hamuzat.

De szép volt Csörgey Károly is és gazdag, 's minden egy szájjal kiáltotta felőlök: Szép egy pár!

A' nem erőltetett víg mulatságokban, melyekben a' szenvedő lankasztó gondjai is egy kevés szunnyadnak, nyájasan nyílik-meg minden szív az örömnök, nyájasan az édes szerelem ártatlan örömeinek is. Károly és Klárcsi szíveik is eggyé lettek, 's már a' vendégek' eloszlásával azzal az édes búval váltak-meg egymástól, mellyet a' szerelem' epedése szül, de a' korán viszontlátás reménye enyhít.

Bóldog érzés, te első szerelmünk' bájoló érzeménye! te élesztő szivárvány a' komor borúlatok között! Melly kár hogy korán tűnsz-el édes álmaiddal, reményeiddel és csalásaiddal éltünk' egéről!

Hetenként megfordúla most Csörgey Azarban a' szép Klárcsinál, hol maga hol Visnyai kedves barátjával, 's ezen utóbbi, a' ki a' szép Nemnek nem különös barátja vala, nem sokára megvallá azt, hogy ha van szép leány hiúság nélkül, Klárcsi az; 's idvezlé barátját szerencsés választásáért, melly egyszerre bétölteti véle a' testamentom' különös kívánságát.

Mentt is volt Klárcsi az egész környékben a' hiúságnak még csak gyanújától is. A' tetszenivágyás álmát nem háborította soha; egygyűgyű piperétlen szépségében jelent-meg a' mulatságokban, mellyekben diadalmakhoz szokott pillantatait hódoltatásokra nem küldözgeté; tükreivel hosszas tanácskozásokat nem tartott, sem mint Geszner' pásztorlyánkái szépségét a' víz tükrében nem csudálgatta. Egy volt előtte ha az Ifjak, Csörgeyt kivéven, szerelmek' kinjairól sopánkodtak, vagy agaraik' gyorsaságáról vetélkedtek; a' csapodár gyáva hízelkedéseket pedig mind magára mind a' hízelkedőre nézve megalacsoníttatások gyanánt vette. Most kivált már Csörgeyt eresztvén szíve' birtokába, a' több Világ kihólttnak tetszett előtte; vágyai, örömei 's minden boldogsága csak benne ütköztek öszve: 's ha volt benne hiúság, azt egyedül az a' kevélység látszatott szülni, hogy tőle szerettetik.

Így tehát a' mi boldog Csörgeynk nem halasztotta tovább vágyai' határát, 's menyegzőhöz készült mind a' két udvar. Margit Kisaszszony a' szakáccsal a' lakadalmi ebéd felől tanácskozott; Visnyai pedig, a' ki néha Poétáinkat egy két korty aganippe vízbe meg szokta lopogatni, menyegzői Verset készítgete.

De ím konkoly húlla a' búza közzé, 's a' menyegző elreppene, mint egy tavaszi szép felleget elszélleszt a' zivatar.

Egy kellemes nyári estvén, Visnyait a' Szüléknél hagyván, az Azari kies kertben ült a' szerelmes pár, szerelmén kívül mindent elfelejtve. A' jövődő kölcsönös pillantatjaikban bájoló képekkel lebegett előttök; meghitt bizodalom 's édes nevezetek voltak előérzései boldogságoknak, 's szívekben elyzium nyílt-meg - a' mint hirtelen egy kocsi zörgés 's nem sokára egy inas azon hírrel költé-fel elmerülésekből, hogy Hotykay Kisaszszony és Úrfi látogatóul megérkeztek légyen.

Épen azzal a' szívességgel vette a' mi párunk e' hírt, mint a' mellyel a' Musulmann fogadja a' Nagy Úr' sinórját, mellyel magát meg kell fojtania. Kivált Klárcsi, a' ki előtt más környülmények közt is nem kedves látogatás lett volna a' Hotykay Házé.

A' hintóból legelébb is Hotykay Kisaszszony lépe-ki Junói pompával és rátartással. Szép testeállását a' caricatúráig piperés öltözetje szintűgy kivevé formájából, mint valóban kedves orczavonásait mesterkézett képegyengetései elkellemetlenítették. Fekete nagy szemei hódolást parancsoltak mindenfelé 's rabot kerestek mindúntalan. Minden mozdulatja, szava és tekintete önn' szépsége' imádóját 's híu gögöt árúltak-el benne.

Utána egy Uracs repült-ki franczia lovagló ruhában, mint egy kötelen tánczoló könnyű szerrel öltözve. Báró Lepkevicz ez, a' ki első látásra minden szép lyánkát szíve' birtokába ereszt, minden Férjfit kedves barátjának nevez. Üres koponyáját külső Országokon hordozá, mellyeken a' szép Nemnél szedett tapasztalásait most Hotykán arra használgatta, hogy Hotykay Kisaszszonynak, mint legközelébbi Szépjének, hízelkedések' örök tömjénével áldozhasson.

Egy sereg agártól körülnyájaskodtattva ugrott-le lováról az ifjú Hotykay Pál testvére a' Kisaszszonynak. Malomkerék kalapja alatt záporban is bízvást dolgozhatott volna menszuláján a' Földmérő. Derekát sáfrányosi széles gyűszű szorította; frackja' zsebéből egy czifra dohányzsacszó' sallangjai csüggöttek; balkezében több fontnyi tajtékpípáját tartotta, jobbájában pedig özlábra fontt korbácsot hordozott, mellyel a' szobákban szagúldozó agaraít szüntelen integette: hogy nem mindenütt szabad az a' mi otthon.

Ah bon jour ma chére! kiált megpillantván Klárcsit a' Kisaszszony, 's ölelésére szökik.

A' porig alázatos szolgája! vicsogja tánczmesteri hajtogatások között Lepkevicz.

Szerencsés jó napot kívánok! dunnyog Hotykay Úrfi, öszvependítvén lábnehezítő sarkantyúit.

Bemennek, 's leülnek. Foly egy darabig a' beszélgetés a' lyánkák közt az öltözetéről, mely alatt Hotykay Kisaszszony ruhájában a' legutolsó Párisi módit kívánta csudáltatni; az útag Ifjak közt a' külső Országok' jelességeiről, melybe szegény Magyar Hazánk, mint rendszert, amazok' sleppjét vőlt kénytelen hordozni, 's hogy Hotykay Úrfi is belészólhasson, a' környék' szép vadászatjáról.

Talán szebb volna most a' kertben, megszóllal Klárcsi.

Azonnal felugrik a' társaság 's mindnyájan lemennek.

Hotykay Úrfi, a' ki mindjárt a' kertajtónál rágyújtott, Kóspallagi dohányfüst, a' Kisaszszony és Lepkevicz jókedv' kicsapongásai, a' szerelmes pár pedig elgondolkozások között sétáltak a' hűs árnyas úton.

Egy lassan emelkedő domb tetején kies kilátással állott egy mulató házacska, némelly olajfestésű képekkel 's néhány székekkel bútyorozva. Ide ér végre a' társaság, melynek nagyobb részét azonnal a' tündér kinézés foglalja-el; Lepkevicz pedig mint tüzes festő-dilettant, a' falonfüggő porlepte képeket vette szoros mustra alá.

Fi donc! felkiált egyszerre orrfintorítva, a' mint egy Titián után nyomorúttul copírozott festésre ért volna, mely Cytherének a' habokból lett kikelését ábrázolta. Quelle etourderie! Vénusnak kék szemet! Megadá ennek festő Uram! méltó lenne a' Danaidák' büntetésére, ezen Istenaszszony' felsége' sértéséért!

Hogy hogy? kérdi Visnyai csudálkozva.

Hát nem látja Uracskám ezen mázolás, mellyen Vénusnak kék szem van festve?

'S ez olyan nagy hiba volna?

Enorme! menthetetlen édes Barátom! Lehet é szem, mely hódoltasson, ha csak nem fekete, 's nem ez é egy fő része a' Görög és Római szépségeknek, mellyeknek ideálja vala nállok Cythére, a' ki hódoltatója az egész Mindenségnek? 'S a' ki kivált a' mint a' habokból kikele az egész természetet megvarázsolá? Ó az a' tüzes, szívet ált'járó, lelket olvasztó valami - egy lágy oldalpillantattal Hotykay Kisaszszonyra - csak az isteni fekete szem' tulajdona, akár enyelgő vígkedv szökdécseljen azokból, akár Istenaszszonyi, rátartással parancsoljon tiszteletet. Nem úgy van é mon ami? kérdé Csörgeyt, a' kit gondolatjaiban való elmerüléséből épen ezen kérdéssel költe-fel.

Ó az Úrnak igazsága van! felel ez épen úgy, mint sok a' Táblák' végeiről votizáló, nem tudván miről van szó oda fenn.

Visnyai egy pillantatot vetett a' szegény Klárcsira 's szinte ő reá Hotykay Kisaszszony egy dölyfös diadalmi tekintetet; 's ez öszveroncsolva állott egy ablakban nem tudta, hova süsse szép kigúnyólt kék szemeit; eleven pír majd halvány sáppadság váltogatták orcája színeit.

És ezek helyett Uram, az élet, tűz 's energie nélkül való kék szemeket tenni; épen mintha Adonist parókával festette volna. Úgy van é mon ami? kérdi ismét elmés hasonlítását kaczagva Csörgeyt.

Bizonyosan! felel ez folytatott elandalodásában.

Klárcsi a' föld alá rejtett volna, könnyekbe lábbadtak szemei, majd nem állhatván tovább finom eszmélése' ostromoltatásait, felugrott 's kirohant a' szobából.

C'est ec que je nomme une indiscretion! szóll mosolygás alá rejtett helybehagyással pírongatás gyanánt Hotykay Kisaszszony.

Une tres grande! szóll tónnal Visnyai.

Puff! felkiált Lepkevicz magát homlokba ütvén, most jövök én eszemhez. Szegény Kisaszszony! de mit tehet az ember, hogy olly szép teremtésnek épen kék szemet kelle nyerni a' mostoha sors' kezéből?

A' melly az eszet is némellyeknek olly szűk marokkal osztogatja, mondá Visnyai.

Lepkevicz végig nézett ezen szókra Visnyain. De ez épen nem látszatott szavát visszahúzni akarni, 's tanácsosabbnak tartá a' kemény pülulát lenyelni.

Most kezde a' mi Csörgeynk is eszmélni, ámbár az egész dologból csak annyit érte, hogy Lepkevicz a' kék szem ellen ejtett valamit, 's tüzesen kezdi a' társaság előtt kedvesét mentetgetni, mint a' kit illy csekélység neheztelésre nem bírhatna.

Visnyai ált'látta a' dolgot, de azt nem kívánta vitézni, 's kevés idő múlva a' társaság felindúlt.

A' házaszszony szomorú képpel jött eleikbe jelenteni, hogy leánya hirteleniben rosszúl leve; a' fejét igen fájlalja 's szünetlen a' forróság járja. Szánakozott rajta minden, hogy különböző érzésekkel kiki gondolhatja. Hotykay Kisaszszony egy kis gúnyos mosolygást el nem titkolhata.

A' vendégek búcsúztak 's mentek. Csörgey régen pusztá Arábiába kívánta őket. A' szerelem' gondoskodásával repült azonnal kedvese' szobájába, a' kit egy széken ülve 's könnyekben feredve találá.

Mi baja édes Klárcaim? szöll nyájasan hozzá, kinyújtván ölelésére karjait.

Ó semmi, kedves Csörgey Úr, felel vérfagylaló hidegséggel, elébe vetvén kezét ölelésének; egy kérésem' tellyesítése, ha azt az Úrtól megnyerhetem, egészszen meg fog gyógyíthatni.

Parancsoljon angyalom, ha életembe kerülne is -

Ó olly drága kéréseim nincsenek, szöll gúnyos mosolygással Klárcaim; én csak arra kérem az Urat, hogy kiméljen-meg engemet további látogatásától.

Mint a' kit a' Vásárban a' tolvaj helyett ártatlanul pofoznak, bámúl 's nem tudja hogy jön ezen megtiszteltetéshez - úgy álla megmerevedve a' mi Károlyunk, 's mikorra feleszmélt, már Klárcaim bécsukta vólt előtte a' szomszéd szoba ajtaját, mellyben eltűnt vala.

A' szerelem esdekléseivel könyörge egy darabig az ajtónál; majd Ránkyné Aszszonyság is - a' ki nem örömet szalasztotta vólna el a' gazdag ifjat, segíté néki. Mind hijában! kérlelhetetlen maradt Klárcaim. Elroncsolt szívvel kelle fogatni 's haza indulni Csörgeynek.

Az úton fejtegetni kezdé Visnyai a' bámuló Ifjúnak a' rejtett mesét. Lehetetlen! felkiált egyszerre, illy gyermeki hiúság Klárcaimhoz nem férhet.

Haza érvén asztalhoz ült 's levelet írt Azarba, mellyben minden sor szerelmes epedést, bút, 's kétségbeesést lehelt, 's mellyhez az író pennát magok a' Grácziaik faragták, a' tollat a' kis Szerelme-Isten szárnyából szakítván-ki.

Veszendőbe ment mind olaj mind munka! A' válasz ez vala reája:

K e d v e s   C s ö r g e y   Ú r !

Egy ollyan drága kincs mint az Úr' szíve sok fekete szeműeket harcra buzdítana, 's én tűz és élet nélkül való gyáva kék szemeimmel kívánjak é velek megvívni? én a' ki más bájoló tulajdonságokat sem vehetek segédül? Csak azért tenném hát azt sajátommá, hogy ismét elvesztését rettegjem, melly örökös féltésre reménylem nem kívánja kár-hoztatni

R á n k y   K l á r á t.

Igaz tehát! Ó Atyám, Atyám! néked igazságod van, de szívem ízekre reped, alatta!

Ezen szerencsétlenség meg is történt volna a' mi Csörgeynken, ha szerencsére a' mai Ifjak között az efféle szerelem' szerencsétlenségein való törődések a' módiból ki nem mentek volna. Mert már az étel jól sem kezdett néki esni - ha csak nem éhezett, álmában lidércz nyomogatta, bánatját borba kezdte fullasztgatni, sőt a' mint mondják már verseket is készített, a' melly igen veszedelmes symptoma: 's ki tudja még mi lett volna belőle, ha Visnyai új új társaságokba nem csalogatta 's általok bűját nem enyhítette volna. Annyi mindazáltal dicséretére legyen mondván a' mi Károlyunknak, hogy Klárcsi, mint minden első szerelem' tárgya, mindég kedves és első maradt előtte, a' ki eránt lángolt indulatja, ha az idő, távolválás és változtatás által forró tüzből vesztett is, de soha szívéből ki nem aludt. Élt az, mint a' parázstűz a' felyűl borított hamu alatt.

- - -

Nem egy leány van a' Világon édes Károlyom! száll az Óbester hozzá, a' mint sajdította hogy Klárcsi feledtetik, nézd-meg Upory Fő Strázsamesterné' Kisaszszonyát; ezt igen jeles és okos személynek mondják. Legalább a' szem' színén tudom fel nem akad.

A' látás nem a' Világ! gondolá magában Károly, 's minthogy az unalom is környékezé, befogat 's ált'rándúl Visnyaival Uporra.

A' házaszszony nyájas barátsággal fogadta a' folyosón vendégeit, 's egyenesen leánya' szobájába vezette őket.

Egy hoszszú sűgár görög termet ugrott itt eleikbe egy dolgozó asztalka mellől, mellyen némelly papirosok feküdtek elszórva. Nyílt orczája' vonásaiban az enyelgő pajkosság nyájas komolysággal vegyűlt, 's ezen vegyűlet különös báj kölcsonözött az egésznek, mellyet a' mi Csörgeynk igen szenvedhetett.

A' kölcsonös megesmértetés után körülülték az asztalkát.

Épen az újságokat olvasgatám, szólla Póli Kisaszszony, mellyekből már bizonyos, hogy Bonaparte örökös Consulsága elfogadtatott.

Bizony nagyra vitte Isten dolgát! sopánkodá Uporyné, a' ki rendszerint leánya' Échója vala.

És még nehezen fog itt megállapodni ez a' nagy nyughatatlan elme, megjegyzék vendégeink.

Én is úgy vélekedem, mondá a' Kisaszszony, de én véleményemet egyedül a' francia Nemzet' characterében fundálom. 'S ekkor olly elmés könnyűséggel kezdé ezen Nemzet' változó elméjét 's ledér gondolkodása-módját festegetni, hogy Csörgey, mert mi nem tetszene egy huszonkét esztendő ifjúnak egy szép leánykában, egészszén magán kívül ragadtatott; Visnyainak pedig, a' ki egy nagy Nemzet felől egy fiatal lyánka' szájában elhatározó ítéletet nem örömet hallott, egyszerre a' szegény Tanácsos' testamentoma jutott eszébe.

Látott é már valaha Francziákat a' Kisaszszonyka? kérdé Visnyai.

Ó igen is, egynehány foglyokat; de ezek is a' Nemzet' geniussa szerint szüntelen daloltak és tánczoltak.

A' nagy és erős léleknek pedig nem megvetni való jelensége az, ha az ember a' szerencsétlenségben is vídám tud lenni.

Itt másra fordította a' Kisaszszony a' beszédet.

Nagyon örülök, szólla Csörgey felé fordulva, az új szomszédágnak és esmeretségnek; a' mint hallom Csörgey Úr külső Országokat látott 's örömet olvasgat. Reménylem, nyerhetek ollykor ollykor könyveket olvasgatni.?

Különös szerencsémnek fogom tartani ha szolgálhatok.

Nékem ez az egyedül való mulatságom és paszsióm. Mit is tudna az ember Falun egyebet csinálni? Azt a' nyomorúltt gazdaszszonykodást is elúnja az ember.

Hát barátnéji nincsenek a' környékben a' Kisaszszonynak?

Egy lélek sincs, egy két falusi libácskát kivéven, a' kikkel az ember restel szüntelen a' tavalyi fonásról beszélgetni. Az én társaságom leginkább ím itt van! ezek az én barátjaim! kinyitván vendégeinek a' szomszéd szoba' ajtaját.

Bemennek ezek. Egy könyves szekrényekkel megrakott szoba vólt ez, mellynek közepén egy asztalkán a' föld' golyóbisa és egy anthlea pneumatica újnyira porosan állottak elszórt scálák és czirkalmak között. A' falakon pedig egygyik oldalról a' Világ' Philosophusai sectákra osztva, másról a' Poéták, harmadikról a' Historicusok chronológiai rendel festve 's megnevezve látszottak.

Szép, de hóltt társaság édes Kisaszszonykám, szóll széllyeltekintvén Visnyai, kivált egy leánykának!

Miért ne, felel nehézteléssel Póli, mintha csak a' férjfiaknak lenne jussok a' tudományokhoz, 's mi aszszonyok más agyagból formáltattunk vólna! A' Görögök és Rómaiak, a' kik eránt minden hibáik mellett is méltán tisztelettel tartozunk, még egyszer olly nagy Nemzetek lehettek vólna, ha aszszonyaikat a' tökéletesedés' sok eszközeitől nevezetesen a' tudományoktól elzárván, őket egyedül a' házi silány gondok 's gyáva gazdaszszonykodás' szűk körére nem kárhoztatták vólna. De még is mennyin törtek-által az eleikbe vetett gáton, mennyi Túdóssaik sőt Íróik voltak nemünkéből, mennyi Heroínáik? 's magát a' bölcsességet is nem Istenaszszony képében imádták é? Azólta is mennyi jeles aszszonyokat tisztelt a' Világ szintúgy a' tudós pályákon mint magán a' trónuson is? De eleitől fogva féltette a' kevély Férjfi Nem a' maga uradalmát, mellyet az ész' tökéletesedésének egyenlősége könnyen megtántoríthatott vólna. Az Aszszonyok' érdeméről egész Tanítást tartta itt felhevülésében vendégei előtt a' Kisaszszony, úgyhogy Visnyainak a' háta is borzadozott belé; de Csörgeynek a' mozgó piros ajkak, a' közben csillámló apró feje sor fogak és eleven barna szemek olly tetemes akadályára valának, hogy az egész hosszú beszédből hangoknál egyebet nem hallhata.

Hogy tetszik? kérdé Csörgey nevelő barátját haza felé való útjokban.

Nem úgy mint néked édes Károlyom, Póli a' testamentomnak nehezen fog eleget tehetni.

Az én Nevelőm látom csak Aszszonygyűlölő marad, mondá Károly, 's másra fordítá a' beszédet.

A' látogatások folytattak 's Csörgey hol egyedül, hol Visnyaival, majd mindennapos vendég leve Uporban.

Mennél kételkedőbb lett ez a' Póli' tökéletességei felől, annál kedvezőbben ítélte rólok mindegygyik látogatásával Károly, a' ki mindég jobban jobban tekergődzött belé a' tudós lyánka' hálójába. Eltitkolhatatlan külömbséget látá ugyan Klárcsi és Póli között; de ez utóbbiban is sok kedveltető tulajdonságokat esmérgete, 's velemulatozása naponként több bájokat nyere előtte. Póli mesterséggel veré a' fortepiánót, Károly több természetes erővel és kifejezéssel játszá a' hegedűt. Félnapokon által játszottak egygyütt, 's a' mint muzsikai tántomok nyere, úgy szíveik mindég közelebb simúltak egygyüvé. A' szemek már érthetőleg beszélgettek egymással, 's gyenge kézszorítások és epedő sohajtások már régen tolmácsolgatták egymásnak azon kölcsönös érzéseket, mellyeket még nyelvek ki nem fejeze.

Egy szép tavaszi reggel egyedül lovagla-által Csörgey Uporra, 's Pólit szobájában egyedül találá. Különös nyájassággal fogadta őtet a' lyánka, 's letévén tudományos komolyságáról egyedül a kedves Vendég' látása' örömét látszatott érezni.

Ó édes Pólim, így szállítá-meg Károly, be örülök, hogy illy nyílt kedvel láthatom!

Az oka az, mert ez éjjel az Úrról álmodtam, felel pajkosan Póli.

Ó Angyal! felkiált tüzesen Károly, 's ált'karolja lyánkáját; de tán kedvezőbb reám nézve az álom mint a valóság?

Nem mondhatnám.

Úszott a' boldogság' özönében a' mi Ifjunk 's nyílt eget látott. Ó az én lelkem sem vólt egy pillantatig is Pólimtól távol!

A' lelke? ha ha ha! csak azt hagyja-ki édes Csörgeym a' játékból.

Hogy hogy? kérdi ez bámúlva.

Mi közi a' léleknek a' szerelemmel?

Tréfál Pólcsm, inkább igen is nagy, gondolnám.

Plátói szerelem! ha ha ha! Még az nagy kérdés ha van é és mi az a' lélek? De ha vólna is; mondja-meg nékem édes Csörgeym mi a' szerelem?

Bizonyosan két egyformán érző léleknek, két különböző neműekben való egybeforradása.

Ha ha ha! már maga ez a' meghatározás ámbár hibás, mutatja mi ő? Két különböző neműekben? miért nem azon neműekben? - A' test' ösztönének homályos sejtése és előérzése; testiség cifra köntösben, - ez a' szerelem édes Csörgeym, a' mit lélek' eszmélésének tetszik nevezni! A' test játszik itt, 's a' léleknek csak annyi befolyása van a' dologba, mint a' szürke paripának a' Magyar Kurirba!

Póli, az Istenért! 's a' tiszta ártatlan szerelem, két nemes szívnek öszveérzése -

Csupa testiség, nem egyéb, édes Csörgeym! különbféle harlekínádákban, szóll diadalmas mosolygással Póli.

Mint a' kit véletlen hideg vízzel leöntenek, vagy heves nyárban egyszerre jégverembe taszítanak, lélekezete eláll, hideg borzongatás futkos erein végig, úgy álla Károly megmerevedve, lángolni kezdett heve egyszerre elhűle, 's aléltan esének-el karjai, mellyekkel a' leányt körülfogva tartotta. Melly gyáva, melly idétlen okoskodás ez! gondolá magában; már látom ismét igazságod van jó Nevelőm! 's csillapodott érzésével felfogadta, hogy jobban magára fog vígyázni.

A' leány sajdítá a' változást, 's észrevéven bukkását elcsavará a' beszélgetést. Játzó pajkos-ságával és elmés vígságával csak hamar új maga elfelejtésébe ringatá Csörgeynket.

Két hétre a' Fő Strázsamesterné neve' napja következe, mellynek inneplése' pompáját az Upori ház, az ötven esztendő ház as ősz kertész' aranylakadalma' tartásával szándékozott nevelni. Csörgey és Visnyai hivatalosok voltak, 's mint gondolni lehet nem maradának-el.

Kristina napot megelőzött estvén zörgött a' Vidék' kocsija Upor' úczáján, 's setétebbre borúl-ván a' szép estve' alkonyatja, számos társaság gyülekezett-öszve sétálgatni a' kivilágosított kert eleven folyósóira.

Római és görög allegóriák, mythologiai festések, 's alkalmi versezetek voltak itt majd minden lépésen a' Kisasszony' ízlésének és olvasottságának tanúji. Ámbár Csörgey és Visnyai, a'

kik eleinte az innep' intézőjét nem sajdították 's inkább az Upori két fiúk' Tanítójukra czélzottak, sokszor megcsóválták fejeiket.

A' Régiség' minden Istenei, még Priapot sem vévén-ki, a' ki egy szegletben béfigefalevelezve ugyan, de egyébbaránt egészen Catull és Martialis után copírozva állott, elszórva gruppiroztattak a' kertben, 's mindegygyik egy egy verssel nyújtotta ajándékát a' házi Kristinának. Céres kalászt, Pomóna gyümölcsöt, gerezedet a' bor' Istene, drága portékákat a' kalmár és tolvaj Mercúr, gyöngyöt 's csigavért Neptún; Pán barmai tenyésztését áldá-meg, 's arany korával bízta Saturnus. Egy szóval, ha minden áldás tellyesedésbe ment volna, jótéteményeikkel fojtották volna el a' szegény Uporynét a' jámbor Istenek.

Póli Kisaszszony egy társaság' közepette sétálgatott 's kedvtelve szívta magába a' számosan öszvegyűltt féltudóskák 's mívelt lelkek' sílány hízelkedéseiknek tömjénfüstjeit; kik is ezeket, jobban esmervén a' ház' szokását 's innep elrendelőjét, a' gazdag vendéglés' édes reményéből épen nem kímélgették.

Egy cseléd érkezék 's valamit súga a' Póli' fülébe. Sokat jelentő mosolygással készteté ez azonnal a' társaságot a' kert' legfelsőbb emeletén egy arra készített helyen ülést foglalni.

Félkerület formán emelkedett ezzel általellenben egy tó' tulsó partján egy dombocska, mellynek hajlott oldalában a' meg-lepett társaság' szemébe a' Hymen' óltára számtalan mécsekkel felékesítve csillogott által; előtte pedig az aranylakadalmas pár befedett fővel leborúlva látszott.

Nem sokára meszsziinnen kedves fúvószerszámok' lassú concertje hallatszott, 's egy fejről öltözött hosszú gyermekereg lobogó fáklyákkal, két hasonló öltözött hajadonoktól mint áldozó Papnéktől vezetettve, halkkal lépegetett a' domb körül az óltár felé. Itten magokat a' gyermekek két szárnyra szakítván, helyt adtak a' Papnéknak. A' kik is az óltárhoz járúlván, fenn szóval hívták segítségül az öröm és baj szülő Istent, kérvén, hogy áldásait ne vonja-meg ez aggott hív pártól, 's áldozatját vegye kedvesen. Ekkor kést fogván vért eresztettek egy pár galambból, 's ezeket a' fáklyákkal meggyújtott szent tűz közzé vetették áldozatul. A' lobogó láng csak hamar elemésztette az áldozatot; 's ímé az azt kedvesen vevő Hymen, a' kinek személyét a' házi Tanító vitte, az óltár felett a' füst közepette megjelent, 's épen meglegeződését akarta jelenteni, és megáldani az öt buzgón tisztelő párt; a' mint a' keményen tolakodó füst miatt, mellynek elviselésére olly jól készülve nem volt mint mondókájára, elébb köhögni kezdett, majd a' nehézkedés' egyarányát elvesztvén, az óltár' háta megé helyheztetett állásról - mellyen hogy lebegő aetheri állást mutasson féllábon állott - borzasztó robajjal a' szent tűz közzé rohant-le; a' hol is bizonyosan a' galambok' díjjára jutott volna, ha a' megijjedett Papnék és maga a' megáldandó pár is, szegény Isteneket a' tűzből kirántván, azt égő ruhástól a' szomszéd tóba nem buktatták volna. Attól mindazáltal meg nem óvhatták, hogy haját, bajuszát és szemöldökét a' szent tűz el ne perzselje; mellyeknek orrboszszantó gőze a' nem csekély zavarodásba jött társaságot csak hamar a' kertből bémenni készítette.

Az egész társaság sajnálta a' szegény Tanító' szerencsétlen hymenségét, egyedül egy szegény Oskola-Mester, eszébe jutván otthoni Xantippéje, nyugvék meg azon: mert úgymond illő, hogy Hymen Uram is megperkelődjön egyszer, a' ki ezereket buktat a' tűzbe belé.

De a' mi Kisaszszonyunk egyátallyában kérlelhetetlen leve eránta, úgymint a' ki' ügyetlenségének tulajdonítá azt, hogy jeles találmányától, mellytől magának sokat ígért volt, a' gazdag dícséretaratásnak el kelle maradni. Megvető nevezetekkel 's kicsapó mérges elmésséggel töltögette szegényen boszszúját; 's Csörgey és Visnyai, a' kik váltig mentegették a' szegény Tanítót, nem kevésbé erősödtek-meg gyanújokban Póli felől.

Vacsora felett az áldott hegyallyai Nectár, mint a' melly Hymennek nem egy bukkását elfeledtette már, elmosta ezt is, 's az erekebe hevet, a' szívbe jó kedvet öntött. Vacsora után a'

Philemon és Baucis' története játszodtatott a' Kisaszszony által játékszínre alkalmaztattva. - A' felhevült Publicum' szüntelen való tapsa, és a' Tanítónak, a' ki Philémont azon pergelten játszodta, helyes Actióji, némineműképen megengesztelték a' mi Kisaszszonyunkat.

Más nap' lantot pendíte minden a' ki újakkal bírt, 's Uporyné Aszszonyságnál annyi versezetek gyűlte-össze, mint egy Almanach' Kiadójánál; ámbár, mint gondolni lehet, nagy részént Apolló' híre és kegye nélkül készültek is azok. Nem kíméltettek ezekben a' gyáva hízelkedések; virtus' példája volt minden sorban a' neve, tökéletességek' ideálja a' nevezete; mellyek közt a' Visnyai magyarázatja szerint nem utolsó lehet az: hogy jó asztalt szokott tartani.

Délben asztal felett fenn hangon olvastattak-el a' számos Kristina-köszöntők, 's kölcsönös kedvezésből jóváhagyattak. Csörgey és Visnyai halgattak ítéletjeikkel, de ha ezeknek kimondására különösen készlettek, sok Uracska megpirúlt, mellyet a' házi Aszszony, a' ki azért is neheztele reájok, hogy csak sima prózában idvezlék ötét, nem a legjobb néven veve.

A' többek között Póli Kisaszszonyunknak is az a' szerencsétlen gondolatja eredt, hogy verseit esmeretlenül és nevetlen csudáltassa a' Közönséggel. A' vendégek nagyobb részént esmérven az írókezet és gondolatokat megrábrózták a' hitvány verseket, mellyeknek nagyobb része érthetetlen szók' zavarja volt 's duzzadt semmit jelentő kifejezések' szövevénye.

Hogy tetszik kedves Urak? kérdi a' Háziaszszony mosolyogva 's a' jó válasz' bizonyos reményével a' mi férjfiainktól.

Nem egészen értettem, felel magyar nyílttszívűséggel Csörgey, úgy tetszik, hogy az Író nem könnyű Poéta.

Valóban, én sem értem felét is, mondá Visnyai, de már az érthetlenség is tetemes hiba a' versben; külömben úgy tetszik zavartak benne a' gondolatok.

Az Aszszony elkékült 's ajakai magokban mozgani kezdettek, a' Kisaszszonyt pedig hol a' vér futotta-el, hol sárgás halaványság borította orcáit.

Én azt vélem, száll végre fülánkkal Póli, hogy a' mit nem ért az ember, arról ítéletet sem tehet.

Épen egy fő hiba a' versben, a' mint mondám, az érthetlenség.

Ez, kérem az Urat, attól is könnyen függhet, hogy valaki nehezen ért-meg valamit.

Reménylem, nincs a' Kisaszszony abban a' hiedelemben, hogy egy névnapi köszöntő horizonom felett légyen.

Úgy látszik!

Visnyai, a' ki Póli' durva sértegetéseiből azonnal észrevette hányat ütött az óra, feltette magában, hogy ezen hiú tudákos lyánkát megalázza, úgymint, a' mellyből a' szerelmes Csörgeyre nézve is jó következtést reménylt.

Ált'kérte most a' Versezetet, 's azt soronként vévén-fel, a' felfeszegetett hibákból, mellyekkel az rakva volt, nyilván megmutatta, hogy ezen vers egy a' legszerencsétlenebb szülemények között, mellyek még eddig a' Magyar Heliconon megjelentek.

Sértő tüzzel védte Póli bóldogtalan gyermekét, segítettek a' házibarátok is; mind hijában! Hagyják az Urak! száll végre fojtott méreggel a' Kisaszszony, Visnyai Úrnak most rossz kedvváltozása van, azzal pedig nem igen eggyez a' finom aesthetikai érzés. Ha úgy tetszik -

Felkelének külömbféle érzésekkel. Az aszszony és összevezűzött leánya égő bosszúkívánással, melly annál emésztőbb vala, hogy kitöltésében módot sem láttak; Visnyai azzal az édes

reménységgel, hogy kedves barátját bizonyosan meggyógyította: Csörgey pedig azzal az erős feltétellel, hogy a' tudós Fejérszemélyeket inkább fogja ezentúl kerülni mint az ördög a' tömjénfüstöt.

Hideg udvarisággal esett a' megválás.

Frack! kiálta az Óbestér, a' mint a' Károly Upori történetét megértette, mit bántjátok a' szegény leány' versét? Bár az Atyád' feleségei is inkább azt írogattak volna addig, míg vele pereltek, úgy tán most is élne szegény!

Boszszonkodva járkált fel 's alá. De annál nyájasabban mosolygott magában Margit Kisaszszony, a' ki szívéből örvendett az Upori házzal lett meghasonlásnak; mert már régóta néze-ki Öccse' számára egy leánykát, a' ki mellett magának is nem kevés jó napokat ígért.

- - -

Lasztóczy Nína volt ez, a' kinek Attya több esztendőktől fogva magános özvegyiségben egyedül kincse' gyűjtésének 's egyetlen egy kedves leányának éldegélt, 's dúzs gazdag volt - mint egy Örmény.

A' nemes gondolkozású Csörgey, a' ki előtt a' pénz egy leányban a' legutolsó tulajdonság vala, eleinte ezen javaslásról hallani sem akart. De attyafiainak szíves kérésekre elhatározá végre magát, hogy egy kellemes őszi napon Lasztóczra ált'rándúljon.

Egy kedves gömbölyegségű fiatal barna lyánka fogadta az Ífjat a' gazdag szobákban, melyekben a' városi pompa a' falusi gazdaság' mindenütt elszórt jeleivel csudálatos ellenzésben állott. Épen gyümölcsaszalással foglalatoskodott Nína, 's Csörgey nem engedvén ezen foglalatosságát félben hagyni, egész készséggel segíté nyájas beszédek között a' lyánkának.

Mennél tovább mulata ezzel, annál inkább kezde enyészni a' gazdag leányok ellen volt elítélete, a' mint Nína' beszédjében józan elmét 's víg elmésséget, magaviseletében pedig csínos kellemetességet 's azt a' biztos nyájasságot tapasztalá, mely a' vendéget az első látogatásra esmerős és megszokott házibaráttá teszi.

Gyümölccsel kínálta-meg Csörgeyt, melyekből a' szebbeket írósvaj-kezeckéivel kiválogatván, olly nyájas képpel rakogatta elébe, hogy Károly ugyan, ha a' Paradicsom' tiltott almái lettek volna is azok, bízvást beléjek harapott volna.

Semmi nyoma az elidegenítő gögnek, vagy hiúságnak; házi szorgalom és munkás foglalatosság látszattak ezek helyett Nínában. Semmi mozdulatja nem mutatott begyeskedésre, 's az eleven fekete szemek nem rántották-ki egyszerre erőszakosan az ífjak' szíveiket nyugodalmokból, hanem csak lassan lassan melengették édes hevülésre ezeknek környékeit.

Uram Bátyámhoz talán nem is lehet szerencsém? monda Csörgey.

Az Atyám Erdélybe utazott lovakat vásárlani; de már minden órán várom. Most magam vagyok gazda, gazdaszszony.

Sajnálom, hogy tiszteletemet nem tehettem.

Én pedig örülök rajta, szólla szíves hangon Nína; mert így reménységem van Csörgey Úr' újabb látogatásához.

Mellyet én egyébbaránt is tellyes örömmel fognék és fogok tenni.

Gazdasági tárgyakról beszélgettek, 's a' szíves lyánka olly kecsket toda adni szavainak, természetes nyájassága olly kedvesen fűszerezé előadását, hogy Károlyunk maga-elfelejtésében egész késő estvére marada.

Hm, gondolá magában, haza felé való útjában, nem Klárcsi az igaz, de jó házaszszony lesz belőle, 's nyugodtan lehet élni mellette. Pedig mi kell ennél több?

Néhány napok múlva Visnyait is ált'vívé magával, 's ekkor már az Urat is otthon találák. Egy spanyol komolyságú szótalán ember vala ez, a' kinek minden mozdúlatja gögöt 's kincsébe való elbízást tolmácsola. Egyébb-aránt egészszen kedves leánya hatalma és uradalma alatt állott, a' kinek számos kérőivel, és leendő gazdag kiházásításával örömet dicsekedett.

Visnyai, ámbár a' háznál gondosan keresett 's arányzott pompa, gyakori nagy vendégek' emlegetései, sok Vármegyékben fekvő jószágok' számolgatásai épen nem vóltak ínyére, Nína felől, a' kinek ezekben igen kevés részvétele tetszett-ki, néhány vele való beszélgetései után, megvallotta azt, bogy belőle jó Aszszonyt lehetne reményleni, melly ítélet a' Visnyai' szájában nem csekély fontosságú vala.

Ha úgy tetszik nézzük-meg a' lovaimat, mellyeket legközelébb Erdélyből hoztam, mondá Lasztóczy Úr vendégeinek.

Kimenének, 's a' Házi-Úr egy pár kevésj barnapej csődört vezettete-ki; az ezüst lapokkal gazdagon borított új szerszámokat reájok rakatta, 's egy könnyű kocsiban megjáratatta őket. Délczeg egy pár állat vala ez a' Vesselényi' Istállójából, 's ha a' Nap' czúgjának, mellyet Ovid megnevez, ketteje a' Phaëtonnal való nyargalásban nyakát szegte vólna, bízvást helyébe lehetett vólna fogatni ezeket.

Szép egy pár állat! mondának Férjfiaink.

De drága is, felel Lasztóczy Úr 's az árát kezdé számolgatni. Egyedül a' leányom' kedvéért vettem őket. Most a' Szüretre jönnek velem, onnan pedig a' Zemplényi Tisztiválasztásra. A propós Öcsém Uram nem válal Vármegye' hivatalját?

Ez úttal még környülállásaim nem engedik.

De azért tudom megjelen Újhelyben a' bálók' kedvéért? fiatal embernek kár lenne elmaradni.

Ezt annál szívesebben ígéré-meg Csörgey, hogy Nína is azzal a' bájoló szívességgel hívta-meg tánczosának, mellytől valamit megtagadni majd lehetetlen.

Még egy darabig a' kertben mulatának egygyütt 's a' feszítő udvariság' távoztával mindég mindég biztosabb leve az esmérkedés. Most már titkos édes remények között váltak-meg egymástól; Nína sokáig nézte az ellovagló Ífjut a' folyosóról, 's epedő sohajtást küldött utána; Károly pedig néma gondolatok között lovagla kántár eleresztve Visnyai mellett.

Néhány napok múlva beállott a' Hegyallyai víg szüret, rendszerint a' legvígabb a' merre Bachus tiszteltetik. Musikahang, víg dalok 's barátságos mulatozások között készteni itt a' szöllős gazda a' pajzán mustot, a' borok' jövőndő Királyát, gömbölyű szűk quártélyaiba. Az ágyú és puska-ropogások, paríttya-süvöltések, mesterséges kerepelések, hosszú szekerekre magasán feltornyozott hordók és kádak' döbögései miatt hangzanak a' rakott termésű hegyek' bércei. Meszsze csillogó tűzhelyek 's mesterséges tűzijátékok bájolják az estvéket; de sokszor keményebb tűz lobog a' nézők' szíveikben, mellyet a' legédesebb érzések' Istene, a' ki a' Hegyallyai víg szüreten épen nem szokta kezét heverve dugni kebelébe, gyújtogat.

Munkás vólt ő a' mi párunk körül is. Közel esvén a' Tállyai hegyen a' Csörgey' szölleje és borháza a' Lasztóczyéhoz, szünetlen egymás vendégei vóltak. Egygyütt szaggatták Károly és Nína az állani való fürtöket, egygyütt szedtek aszszút a' táblánál, egygyütt forraltak ürmösnek mustot: 's a' nyájas barátság és biztos nyugalom különös bájt hintettek ezen pepecselő foglalatosságokra, mellyek között a' szerelem láttatlan fonalakkal szövődött körülöttök. Nem esmért kellemeiket és tulajdonságokat fedezgettek-fel naponként egymásban, 's a' jövőndő, egymás mellett élendő csendes házi élet' nyugalma, varázsló színben állott előttök.

Ó Szerelem, te hatalmas rúgóerő a' Mindenségben! te visszاسúgárzása egy szebb, egy jobb élet' boldog hajnalának! te jóltévő tünemény éltünkön! Micsoda ez nélküled egyébb halottak közt való bolyongásnál, micsoda létünk egyébb egy gyáva testalkotmánynak szorongató gondossággal való ápolgatásánál, hogy sírunkat késleltessük?

De eltűnsz korán mint minden öröm! Ím szárnycsattogtatva hagyád-el a' mi párunkat is.

Nagy bál készült Mádon 's a' szüretelő Uraságok pompás csörtetéssel gyülekeztek arra. Gazdag equipázsok, csillogó cselédség tündöklöttek Mád' úczáin végig. Hiú magamutogatás, öröm 's táncz ingerei és nyereség' vágya a' gazdag játszóasztaloknál az egész vidéket mozgásba hozták. Mádra tódult egész Hegyallya.

Nína, a' ki egy atyafiával az Özvegy Miglészynével szándékozott a' bálba, pompás és drágakövekkel megterhelte öltözetben, dobogó szívvel várta a' büszke csődörök' befogattatását; nyughatatlanul járt fel 's alá. Csörgeynek és Visnyainak, a' kiknek paripáik már a' borház' ajtaja előtt állottak, mind úntalan hírt kellett hordani a' készület' előmeneteléről. De ó szerencsétlenség! Visnyai azt a' hírt hozta, hogy a' Kocsis egyszerre megbetegedett, a' forró hideg kitörte, és, semmi tagját nem bírhatván, majd minden élet nélkül fekszik.

Nína egyszerre olyá leve mint egy játékszíni kísértet; 's csak az a' kis reménység tartoztatá könnyeit, hogy talán a' kocsis' tiszte kipótolható leszén.

Probát tevének azonnal, de egyik sem meré magát ajánlani a' pajzán erdélyiek' kormányozására a' Miglészyné' kocsisán kívül; de a' kinek izmos válaira a' gálalibéria semmi erőszakkal nem vonatthatván, egyátallyában nem használtathatott. Mert Miskólczi gubájában, mellyen a' kentt hajak elszórva feküdtek, épen úgy illett volna a' czifra kocsikészülethez, mint egy pompás kastélyhoz a' sövénykerítés.

Hiszen könnyű a' bajon segíteni, szólla Miglészyné, egy jószívű falusi Aszszonyság, itt az én kocsim, lovam, édes Nínám.

Az a' Noe' bárkája 's azok a' görcsök? kérdé élesen Nína. Én ugyan nem ülök belé.

Ám te lássd lelkem! így tehát megjöttünk a' bálból.

Elenyészvén ezen reménysége is Nínának, boszszús méreggel kívánta, hogy a' kocsis, a' ki bizonyosan korhelykodása miatt leve rosszszúl, ha félhólttan is fogjon-be; 's annyira megfélejtkezett magáról, hogy kívánságától sem Attyának azon állítása, hogy ezen régi hűséges cselédje semmi részegítő italt nem iszik, sem a' cselédségnek azon bizonyítása, hogy a' délelőtti kemény hordó-emeléstől leve szegény rosszszúl, el nem mozdíthatták. Fel kelle tehát a' nyomorútnak vánczorogni, 's bádgyadtan mint egy tavaszi első lepke' lézengése befogni a' Tátosokat. De ím alig távoztak-el egy dűlőföldnyire a' borháztól, a' mint ezek erőtlen kormányozókat magok közzé rántván a' kocsit elragadták, 's bizonyosan mind ezt mind a' bennülő bálos aszszonyokat öszvezúzták volna, ha a' kocsinál lovagló Férjfiak az elszelesedett és hortyogó lovakat jókor meg nem kaphatták és állíthatták volna.

Élet és halál között vivék-be a' szegény kocsis. A' bál elmarada 's az egész társaság visszatérea a' borházba, a' hol Nína egy ágyra dűlve szabad folyást engede könnyeinek.

Alig ha innen is tovább nem kell ballagnunk édes Károlyom, szólla Visnyai, a' mint a' Csörgey' borházában egyedül maradának.

Miért? kérdé ez alázatos hangon.

Nína is alig ha a' Testamentom' kárhozatja alá nem esik.

Miért? talán hogy egy tizenhét esztendő lyánka, a' kinek a' vér minden érében a' multságért rezeg, egy kevésbé, megfélejtkeze magáról, hogy forró örömingérének eleget tehessen. Vagy

hogy egy csinos készülletű új hintón inkább szeret a' bálba menni, mint egy agg hét esztendő háborúkori csészán, mellyben két minden Bandériumot 's Insurrectiókat ált'szolgált sovány ló van befogva? Mellyik leány, sőt mellyikünk nem tenné ezt?

Szíved látom kész a' mentésre édes Károlyom, 's megengedsz elébb, mint meggyőződni kívánnál. Ha Nína a' bál' öröme után esdeklett, minek oda a' tánczot akadályoztató gazdag Brüsszeli csipkéekkel 's drágakövekkel terhelte ruha? Miért nem fogadta-el, sőt sértve vetette-meg a' Miglészsyné kocsiját és lovát, mellyek egyedül tellyesíthették volna kívánságát? A' régi hív szolgát miért kívánta feláldozni azon hiúságnak, hogy cifra equipázsáját fitogtathassa? Gög és pompakívánás ez édes Barátom, 's kérlek vígyázz magadra, hogy a' szegény Intézetek' számára ne menjen szép örökséged; ámbár jobb helyre menne az, mint sok szép örökség szokott!

Nem titkolhatá maga előtt Csörgey, bár melly hajlandó lett volna is mást hinni, a' Visnyai' szavainak fontosságát. Egy belső viszszaérzés fogta-el szívét, mellyet már Nína bírt vala; és sokat megadott volna azért, hogy a' bál' történetét meg nem esetté tehesse. Kitért a' hosszabb beszélgetésnek, de egész estve boszszús volt; 's eszében tartván már kétszeri megcsalattatását, feltette magában, hogy vígyázóbb szemmel tartándja Nínáját.

Ez más nap' maga volt az első, a' ki tegnapi kikelését kíméletlen elmésséggel korbácsolta, 's éles tréfákkal gúnyolta; a' kocsist pedig testvéri gondossággal ápolgatta. Minden törekedése oda célzott, hogy szokott nyájasságával hibáját helyrehozza, 's nem sokára le is hízelkedé Csörgeynk' szívére szerencsésen minden gyanút.

Majd kipótoljuk az Újhelyi Restaurátión, a' mit Mádon elmulattunk, úgy é édes Károlyom? szolla édes nyájassággal, vagy tán már el is felejtkeze ígétéről?

Ó az olly ígétéről, mellytől az ígérő vár legtöbbet, nem szokott az elfelejtkezni, felele Károly.

Elérkezett ezen fényes nap. Zemplény 's az atyafias szomszéd Vármegyék, Borsod, Szabolch, Sáros, Abauj és Ungh, csoportosan gyülekeztek Sátorallya Újhelyre. Kit részrehajlás, kit újság kívánás, kit pedig, mint a' számosan összevgyült szép Nemet a' víg mulatozás reménye készlete részt venni ezen innep' pompájában. Lärmás fény és pompa uralkodott Újhely' falai között, ágyúk durrogtak szomszéd bércein 's egy kis Világ hemzsegett úczáiban.

Megesett a' Tisztiválasztás 's a' felsőbb pólczot nyert érdemes O*** helyébe, a' nemes szívű L** ültetett a' Vice-Ispányi székre. Estve nagy bál fejezé-be ezen nevezetes napot, mellyre a' többek közt megjelene Nína is Miglészsynével a' délczege barnapejektől vonattatva 's a' mi két férjfiainktól kísértetve.

Maga egy egygyűgyű könnyű fejez öltözetben jelent-meg, mellye alatt zöld pántlikával ált'szorítva; 's csak a' nyakára és karjaira néhány sorral övedzett nagy szemű napkeleti gyöngyök mutattak gazdagságra.

Zengett a' muzsika, vígan lebegtek a' tánczolók' sorai, Csörgey és Nína is vígan lejtettek közöttök. Öröm élesztette az egész Szálát, 's minden gond és bánat számkivettette látszatott innen.

Most a' muzsika egy kevéssé megszűne, 's a' tánczos párok lassú sétálással pihentették magokat. A' tánczos Ifjak tellyes és üres, elmés és gyáva beszélgetésekkel, tréfákkal és hízelkedésekkel törekedtek mulattatni társnéikat; mert ilyenkor a' legnémbább is szégyenlene halgatni 's kit kit bánt a' beszélés' dühe. Itt egyik szerelmes kúnjairól nyögdécsel, amott másik nappal is hódal hasonlítgatja Szépjét; ez elmésen gúnyolga, hangos éretlen kacajjával kívánja amaz magára vonni a' bál' figyelmét. Egy szóval több haszontalan beszéd nem eshetik a' zajos zsibvásároknak, mint a' tetszeni vágyás, és vígság-kergetés szoktak szólni a' bálokban az illy tánczszünet óráiban.

A' mi párunk, Visnyai és Miglészyné együtt sétálgattak, Nína esmerőseitől, a' kiknek egy gazdag leányka soha híjjokkal nincsen, körülzsibongva.

A' fiatal Pelejtey Suscsi könnyű ugrással szökött hozzájuk, 's szíves csókot nyomott barátnejára. Te is itt vagy édes Nínám? 's tíz kérdést teve egyszerre, melyekre a' feleleteket ritkán várta-be. Ó be gyönyörű gyöngyők! mondá végre ezeket nézegélvén; de lelkem ugyan igazi gyöngyök é ezek? kérdé a' gondatlan lyánka egész ártatlansággal, mert Báró Ölveyné is a' mint mondják igen megjárta a' gyöngy-vásárlással.

Tán csak nincsenek olly kétség alatt mint a' Kisaszszony születése, mondá eltüzesedve és sértő méreggel Nína, 's a' szegény Suscsinak orczáiba szöke egyszerre minden vér, a' föld égett alatta 's a' szégyen egy kínos könnyet facsara szeméből. Elfordult 's eltűnt a' bálnép között.

Ha ha ha! így kell észére hozni a' hetykét, monda hideg nevetéssel Nína az elbámúlt társaságnak, talán csak tőlem is telik úgy szert tenni igazi gyöngyre mint ő tőle.

De talán nem vélte azon Kisaszszonyka tett kérdését olly balúl? szól Visnyai.

Ó nem ismeri az Úr azt a' gögöt a' mi ezen kis teremtsében lakik, 's mellyet igen nevel az, hogy Attya' Testvére Óbester volt az Ármádánál. Innen minden társaságban csak ő akarja vinni a' szót, 's magát többre nézi másnál. Most esztendeje is Báró Ölveynél magát épen azzal a' képpel helyeztette az asztalnál felinkbe, mintha az volna az ő helye, 's mindnyájunkat megsértett szavaival, mellyeknek igen tud ártatlan színt adni. Akkor meg egy új drága ruháját fitogtatta, mellyet az Óbester hozatott néki Bécsből, 's még nekem ajánlgatta mustrának szegény! Pedig ha a' gazdag Óbester Bátyok nem volna, a' ki elég gyáva volt elfelejteni azt, hogy Suscsi egész két hónappal elébb született mint más halandó szokott; nem tudom hogy pótolódhatna a' mindennapi szükség is. Hiszen fülig adósok! Ezen utolsó szavait bízott sűgő hangon mondá a' társaságnak.

Kedvetlen homályban tetsze itt fel a' mi férjfiaink előtt a' Nína caractere, kivált a' mint tudakozódásaik után minden egyformán vallást teve arról, hogy Pelejtey Kapitányné egy valóságos jeles és tiszteletre méltó Özvegy Aszszonyság, a' kinek hét hónapos szülését egy régi megvetett Kérője kívánta hajdan gyanússá tenni. Férjéről egyéb adósságnál 's a' Pelejtei kis jószágnál reá nem maradván, szegényül de becsülettel éldegél. Suscsi leánya pedig egy éretlen lyánka ugyan, a' ki szavait nem sokat szokta fontolgatni, de a' legjobb szívű teremts a' világon.

Épen készülöben valának haza felé, a' mint vele szemközt akada a' Kapitányné. Édes Kisaszszonykám, így szállítá-meg hideg udvarisággal Nínát, az imént leányomat gondatlanul, de becsületemre fogadom, mert a' lyányom' szíve tátva van előttem, ártatlanul ejtett szaváért nevetlen gorombasággal tetszett megbüntetni. A' sértést, melly főképen engemet illet, nem tartom méltónak a' feleletre; de leányom' nevében lehetetlen azt a' megjegyzést nem tennem a' Kisaszszony előtt, hogy a' születések közt talán legszerencsétlenebb az, midőn valaki gazdagnak születik, 's a' nevelés legfellyebb gögöt tőld hozzá.

Ezen megjegyzés tán torkára is forrhat Kapitányné Aszszonyomnak, felele halvány méreggel és reszkető hangon Nína.

Semmi esetre nem! mondá ez hidegen 's meghajtván magát a' bálnép közzé vegyült.

Eloszolván a' bál Nína és Miglészyné haza felé hajtának. Csörgey és Visnyai elkísérék őket Lasztócra, 's lovaikat a' koci után vezettettvén, beültek hozzájuk. Nína az egész úton némán ült 's a' kérdésekre egyes szótagokkal felelt. Csörgey is elgondolkozva halgatott, különös kedvetlen 's Nínája' tettét kárhóztató érzés küszdött mellyében. De annál jobban mulatta magát Visnyai a' nyílt eszű és szívű fiatal Özvegygel.

Vendégeket kapunk hólnap délre, mondá Lasztóczy Úr kiszálló leányának. Az új Vice-Ispány fényes bált ad hólnap estvére Deregnyőben, 's a' mint levelében tudósít, vendégeit hozzám hozza ebédre.

Nagy készületekhez fogott azonnal az egész háznép; nem kíméltetett semmi, hogy a' gazdag pompa még fényesebbé tétethessen.

De Nína' szíven más gond feküdt, melyet kedves Károlya sem nyájaskodhata-le. Kedvetlenül 's nem szokott szorgalmával sürgött a' háznál, szótalan vólt 's nem örült mint mászszor szokott a' vendégek' érkezésének. Lasztóczy, a' ki azonnal észrevette kedves leánya' változását, gondosan tudakolta baját. Nína az óldalszobába szöllította Attyát, 's véle majd egy óráig mulatván sokkal derültebb képpel jött-ki abból.

A' mi férjfiaink, a' kik Deregnyőbe hivatalosok vóltak, bévárták Lasztóczon a' vendégeket. Hoszszú sorral érkeztek ezek másnap' délfelé, 's zajos vígsággal szálladoztak-ki hintajikból. Gazdag 's a' vesztegetésig fényes asztalnál vendéglé őket Lasztóczy, melyet kellemes musika, nyájas tréfák, 's nem erőltetett vígság fűszerezett. A' számos egészségivások öröme hevíték a' férjfiakat, kiket a' jókedvben követte a' szelídebb érzésű szép Nem is; 's az egész asztal Nínát sem vévén-ki nyílt kedvének eresztve vígadt - a' mint Pelejtey Óbester belépén komolyan meghajtja magát a' társaságnak.

Isten hozta Nagysádat, kiált elébe a' barátságos Vice-Ispány az Óbesternek, a' kit nyájas és szelid jókedvűségéért egész Zemplény tisztelt.

Az ám, szóll ez mindég komolyan, de büntetésűl!

Hogy hogy? kérdé a' csudálkozó társaság.

A' dolog nem titok 's az Urak közt kezdődött; megengedi a' Kisasszony, hogy azt előadhassam ezen jó Atyámfiaiak?

A' mint tetszik! szólla Nína, a' ki mindgyárt az Óbester belépésével olyá leve mint a' fal, 's azólta, esmérven az Óbester nyers egyenességét érzéketlen elkábulásban üle.

A' testvérem' leánya Suscsi, a' legközelebbi Újhelyi bálban, szokott gondatlanságával azt találá kérdezni a' Kisasszonykától, ha igazak é gyöngyei? Hogy nem kívánt az a' jó lélek sérteni, reménylem nem kell az Urak előtt, a' kik ötet jól esmerik, esküvéssel vitatnom; de a' Kisasszonynak ezen kérdést arra tetszett magyarázni, 's valóban nemtelen boszszuállásból törvénytelen születését, a' mellyről vólt hajdani szóbeszédet forrásostól együtt jól tudják az Urak, a' félbál' hallattára szemére lobbantotta a' lyánkának. Az Annya ennek, a' kettős sértésre viszont valami gazdag gőgről ejte szót; 's im alig ér a' bálból Pelejtére haza, a' mint egy Lasztóczy cseléd egy goromba sértő levelet nyújt kezébe. Ebben Lasztóczy Úr azon négy ezer forintok' megadását sürgeti, mellyekkel a' szegény testvérem Cautionalis pénz fejében marada néki adós, 's mellyek eránt alig van egy hónapja, egy esztendei várakozást ígére az Özvegynek, míg ez bizonyos pénzét kezéhez vehetné. Kérése után azt a' fenyegetést veti, hogy lekötött Pelejtei jószágát azonnal executióba véteti. Felforrott bennem a' vér a' mint a' dolgot megértettem, nyergeltettem 's im itt vagyok a' pénzzel kedves Lasztóczy Úr, mellyből egy fillérrel nem hagytam volna Testvérem' Özvegyét tovább adósnak lenni, ha gallyára kellett volna is érte magamat eladnom. Az Úr' pénze im itt van, 's nem ílly szárazon nyújtanám azt most által, ha azt nem tudnám, hogy az Úr mint igen gyenge Atya csak eszköze vólt leánya' hiúságának; ennek pedig Nemét nem tekinteném.

Nína öszvezúzva ugrott-fel az asztaltól, 's az óldalszobába zárkozott. Lasztóczy tettét bánva készteté az Óbestert a' pénznek megtartására; de ez ámbár a' társaság' barátságos közbenvetésére megengesztelődött is, sőt Lasztóczyval békepoharat is ivott: semmi módon arra nem hajlott, hogy a' pénzt visszavigye; mert úgymond eddig régen ki kellett volna ezt fizetnem,

de az Özvegy nemes szeméremből a' mái napig titkolta előttem ezen adósságát a' testvéremnek.

Felvidúlt újjolag ezen kedvetlen intermezzo után a' társaság; de Nína sírt 's zárkózva maradt a' vendégek eloszlásokig. Mert érezte, hogy hiú göggyével elvesztette a' maga Károlyát, a' ki a' társaság' indulásával azzal a' feltétellel veve búcsút a' Lasztóczi Háztól, hogy minden vele való öszveköttetésnek örökre békét fog hagyni.

Ó Atyám, Atyám! felkiált, a' mint Lasztóczot, az erdőbe érvén, szeme elől elvesztette, be nehéz pályára kárhoztattad szerencsétlen fíjadat, 's szemei záporozni kezdenek.

Útjokban Férjfiaink futólag több helyekre bétérvén, már régen állott a' bál, a' mint későn estve Dereglyőbe beértek. Meszszíró hangzott füleikbe a' víg muzsikahang. Felcsinosgatták magokat 's bémentek. A' mi itten legelőbb tűne a' Csörgey szemébe a' szép Ránky Klárcsi vala, a' ki vele vólott története után magános rejtekben éldegéle 's most legelőbb lépe ismét a' világba vissza. Szülei már kétségbe estek kedves leányok felől, a' ki magános epedésében mint egy letaposott virág hervadozott, 's jég szívéen minden örömet lesimólni engedett. Nem szűnt ő meg soha Károlyt szeretni, de szerelmét leányi szeméremből szívében rejtegette, mint egy mély titkot szoktunk elzárni, mellyet a' sírba kívánunk vinni magunkkal. Ó melly számtalan könnyek között szégyenlette 's bánta ő meg Károlynak írt utóbbi levelkáját, mellyel őtet örökre elvesztette.

A' padozat ingott lábai alatt Károlynak, a' mint Klárcsit megpillantotta, ezt a' régi kedvest, a' kit egy kevésbé halványult orczái 's a' csendes szenvedés' kecséi még egyszer olly bájosló széppé tettek. Épen a' tánczoló' sorában állott egy Ifjúval a' mint Csörgey belépett, 's eleven pirosság szökött régi kedvese' látására orczáiba. A' Múltinak bájosló gyönyörűségei mint egy szép álm lebegtek egyszerre mind kettejek' lelkei előtt; szaggatott sohajtások keltek szorultt mellyeikből, 's csak erővel nyomhatták vissza mind ketten tolaodó könnyeiket.

Már elindultak a' párok, 's Klárcsi még is melyn veszteglett volna tánczosa mellett, ha ez elmerüléséből fel nem költötte volna. Károly pedig a' kinek merőn függöttek Klárcsin szemei, bámszan lökdöstette magát egy darabig a' tolongó bálnéptől, majd felocsúdván álmodozásából, ő is a' tánczoló' közzé vegyűlt 's magát vesztegetve tánczolt mint egy őrült.

Idő vártatva szűntek a' bánatos viszontlátás' zajos érzései, 's Károly ha bár egy kevésbé zavarodva is tánczra kéré Klárcsit. Szívdobogva nyújtotta ez kezét a' kedves Ifjúnak, mellyet ez forrón szóríta, magát elfelejtve, ajakához. Majd magához térvén: Klárcsi! szöll fojtott hangon, hát tartson tovább is számkivettetésem?

Egy epedő, egy olvasztó lágy tekintet vólott a' felelet, melly az érzést nem esmerő Vad' szívet is, érzésre enyhítette volna.

Én már nem is reménylettem, hogy Csörgey Úr még az Azariakról emlékezik, szólla gyenge szemrehányással a' kellemes lyánka.

Mivel érdemlettem én ezt a' gyanút édes Klárcsim? kérdé fájdalmas hangon Károly.

Nállunk már két Jegyessérről is szárnyalt a' hír Csörgey Úrnak, 's illyenkor, a' mint mondják, mindent szívesen felejt az ember. De reményem lakadalmából csak ki nem fog hagyni. Ajánlom magamat előre nyoszolyólyánnak; mind Nína mind Póli jó barátneim. Csak már bizonyosan tudnám mellyike lesz a' szerencsés?

Ezen enyelgéseit epedő nyájassággal, de a' mellyben a' bizonytalanság' szorongató kétsége, 's a' nemgondolás színének erőltetése különös bánatos érzést rejtegettek, és mosolyogva ejté ugyan a' szegény lyánka, de szép szemeiben könnyeit nehezen titkolhatá. Élet' reménnye 's halál' félelme kínjaival várta az elhatározó feleletet.

Egyik sem édes Angyalom, igyekeztem ugyan elfelejteni Klárcsimtól lett megvettetésem, 's hogy célomat elértem már hajlandó valék hinni; de megcsalatkoztam. Ó nem enyím volt már az a' szív, melyet el akartam ajándékozni. Klárcsi bírja azt 's fogja bírni síromig, esküszöm mindenre a' mi szent lehet előttem. Sűgő hangon, de égő szíve' érzésével ejté Károly ezen szavait, melyek közt a' nélkül, hogy tánczokat elkezdtek volna, az óldalszobába értek, 's egy ablakban, a' hol a' nép tolongása enyhültebb vala megállapodtak.

A' bódogúlttak' érzése szállott a' szerelmes lyánka' szívébe Károly' ezen szavaira. Ím viszszyaneré azt a' kedvest, melyet örökre elveszettnek tart vala. Forró kézszerítása 's orczáin leperegő könnyei, melyeket most már nem titkolhata 's titkolni sem kívána, tolmácsolták előtte zajos érzéseit.

Ó édes Károlyom! szólla végre meggyőzöttetve ezektől, ha tudná mind azt a' mit értte szenvedtem, míolta szívét elveszettnek tartottam, talán megnevetné gyengeségemet, 's nem hinné hogy úgy szerettetik.

A' lyánka' kezét szívéhez szorítva némán felelt az Ifjú.

Kölcsönös forró érzéseik' ömledézései 's kölcsönös kinyilatkoztatások készíték-el a' békét ezen két szép lélek között a' bál' szilaj zsibongásában. Mindegyik magát árúlgatá hibásnak, szívesen megengede másikának, sőt mentegetni törekede; 's e' nemes vetélkedés szorosabban forrasztá szíveiket egygyüvé, mint valaha valának egybeforradva.

A' ki szeretett, de soha szerelme' tiszta egét semmi felhőcske nem zavarta, a' kinek, soha sem koczódván kedvesével öszve, békére sem vala szüksége; izelítetlen maradt az előtt a' legédesebb, a' legbájolóbb öröm' érzése, melyet a' szerelem kedves békéi által osztogat -!

Örök hűséget esküve vált-meg a' mi párunk egymástól, 's Károly változhatatlanúl feltevé magában azt, hogy Klárcsiját el nem hagyja többé szakíttatni szívétől, ha minden öröksége idegen kezekre fogna is menni.

Sokára ereszté-el a' barátságos házigazda a' maga vendégeit, sokára indúla Csörgey is mennyet víve szívében haza; a' hol azonnal egyenes nyílttszívűséggel adá öreg Óbester Bátyjának elébe mind Nínával való szakadását, mind Klárcsi eránt tett elhatározását.

Hm, édes Öcsém, monda ez, én magam is bolondságnak tartom, hogy Atyád' különös kedvtelése életed' legszebb örömétől megfoszszon: de ő kereső volt, 's valamint neked jussod van az ő különösségére figyelmezni vagy sem, úgy néki is jussa volt keresetét annak hagyni, a' kinek akarta. A' végakaratok szentek, magad mondád Margit Húgomnak. Jól megfontold a' dolgot; egy Ifjú szerelmes hagymázában hamar ejt olytat, melyet idővel könnyek' záporával sem bír lemosni. Egyébbaránt a' múltt heteken tele-ki az Atyád' halálának harmadik esztendeje, a' Codicillus most is felbontatlan áll szekrényemben; lássuk mit tart ez. Hivassd el Terenyeit hólnap a' felbontásra.

Nem csak Károly, hanem a' szegény Margit is szorongató kétségek között várták ezen irovány' elhatározását. Ő eleinte Visnyaira tevé a' célta, úgymint a' kinek érettebb komolyságát igen jól szenvedheté; de Visnyai épen olly gondosan kerülgette-ki ostromait, mint a' fizetni nem tudó vagy akaró adós kölcsönözője' látogatásait szokta. Majd másfelé is szorgalmatosan vetegette hálóját, mellynek hajdan, míg kecasei virágzásban voltak eléggé hív szolgálatját tapasztalá, de vagy a' szívek vígyázóbbak lettek azólta, vagy a' rongyollott háló nem tett már igazi szolgálatot, meszsze kikerülte minden annak fonalait, nem gondolván a' testáltt tízezer forint édesgető maszlagával. Vólt ollyan is, a' ki azt tanácslá Margitunknak, hogy lotteriazta vagy tétesse-ki magát ujságba, a' leg újjabb módi szerint. Sőt egy örökös juristitumban élő korhely Syndicus arra is ajánlotta magát, hogy a' legatum' feléért vele jegybe fogna lépni, mellyel hogy elég tevődne a' Testamentom' akaratjának, nem vólta nehéz

a' törvény' útján bebizonyítani: sponsalia enim sapiunt matrimonium, a' mint állítá. De dicséretére légyen mondva Kisaszszonyunknak, mind szemérmességére mind nemesebb eszmélésére küszdvén lelkében ezen alacson módokkal, azokat egyátallyában megvetette. Látván lehát maga előtt a' győzhetetlen akadályokat, nagylelkűséggel elhatározá magát arra, hogy leánypártában maradjon. - De a' tíz ezer forint? Hja, fájt a' szíve, az tagadhatatlan utána, 's mind Isten mind ember látta, hogy szívesen kívánta megérdemlenni, de az ércz akarátú sors másként rendelvén azt, néki sem maradt egyéb reménye - a' Codicillusnál.

Ez más nap' hasonló pompával bontatott-fel mint az Anya-testamentom, kivéven a' Margit' égő gyertyáit. Szorongató várakozás ült mindegyiknek orczavonásain, 's Terenyei fenn szóval ekképen olvasá:

„Ezen Codicillusom' felbontásakor reménylem Károly fiam még házassulatlan lészen, ha csak el nem tökéltette magában azt, hogy atyai örökségét idegen kezekben lássa; vagy az én egész életem tapasztalása csalatás volt. Tudom kárhoztatta atyai keménységemet, 's a' világ, a' melly örömet kárhoztat, különözésemet: pedig mindenkor tiszteletre és ügyelésre méltó marad egy porig leégett Gazda' szájában az a' tanács és intés: hogy a' tűzre vígyázni kell!

Hiúság az Aszszonyi Nem' egyik fő tulajdonsága valamerre a' nap fel és lejár, de a' férjfi Nemé is az, egyik polustól a' másikig; csak kiütése' módja és jelenségei külömböznek. Mit tanit hát ezen métely' köz voltta? *Kölcsönös türeelmet.*

„Erre kívántam én vezérelni Károly egyetlen egy fiamat testamentomom által. Nem akartam azt, hogy mai Ifjaink' szokása szerint, az elyziumban kószáló tündér kívánságokkal és reményekkel ugorjon a' házassági életbe; 's angyalt képzelvén Jövendőbelijében, megcsalattatását sirassa, vagy a' kétségbeeséssel küszködjön, midőn csak egy halandót 's azt is sokszor igen értlent nyere a' Sors' kezéből. Az vala szándékom, hogy bölcsen tanulja tisztelni az Aszszonyi Nemet minden hibái mellett is, úgymint, a' melly nyájas kezekkel egyengeti éltünk' darabos ösvényeit; nem pedig vakon imádja azt még hibáiban is, vagy ezekért megvetve vesse reája kárhoztató cserepjét. Ó ha ezt a' türeelmet forró ifjúságom' hevében esmertem volna, nem lett volna házassági életem folytatott gyötirelem!

„Reménylem be is vezettem Károlyomat ezen esméretbe, 's ím Codicillusom által felszabadítom őtet, hogy vehesse azon lyánkát magának feleségül, a' kit szíve óhajt 's vegye atyai áldásomat hozzája. Esmerni fogja már most hibáit, vagy leg alább előre fogja tudni, hogy bír azokkal, 's ha imádni nem fogja is, tudom igazságtalan sem lesz eránta soha. Ó melly sok mai szerencsétlen házasságnak oka a' *türeelmetlenség!*”

Egy mázsa esék-le a' szegény Károly' szívérl, örömkönny csilloga szemében, 's hevesen borúla hol Bátyja' hol barátja' ölébe.

„Margit húgomat is kétség kívül a' tisztos pártában fogja találni Codicillusom. Az ő felőle szólló cikkelyt azért iktattam testamentomomba, hogy mind más lyánkáknak, mind neki magának - a' ki valaha tudtomra mint szép lyánka a' környék' dísze vala, de ifjúsága' legszebb korát elbegyeskedvén, 's az ifjakkal mint bábjaival játszodozván, most hajlott idejében gyötrődött a' férjhezmenetel' vágyával - tanúságot adjak az eránt: hogy *csak addig lehet fogni a' madarat, míg a' nap nagyon reá nem süt a' lépre!* Most már ezentúl reménylem enyhülttebbek lesznek szerelmes kínjai, mellyek eddig mindenek előtt nevetségessé tették szegényt 's ezen reménységemben minden feltétel nélkül hagyom néki holtig a' tízezer forintokat, mellyek azontúl a' testamentomomban megnevezett Intézetek számára menjenek.”

Egy vídám mosolygás örömglóriát vont a' megújúlt Kisaszszony' képe körül.

Hál' Istennek! szólla az Óbester, megkönnyebbülván lélekzete, csak hogy így ütött-ki a' dolog! Az Isten adjon csendes nyugodalmat a' szegény Öcsémnek, különösségeiben is kitetszik jószívűsége.

Most már szállhat a' szakáccsal a' lakadalmi vendégség felől édes Nénikém, mondá Károly, mert hólnapután ha Isten segít, Klárccsimat haza hozom.

Ó úgy mindjárt utána látok, mondá Margit, örvendezve kapván kulcsaihoz, 's olly gyorsasággal tipege, mintha maga lett volna a' Menyasszony.

Károly pedig lóra szöke, 's a' szerelem hevével nyargala Azarba. Öröm-sikoltással repült karjai közzé kedves Klárccsija, 's tüzes csókjaik sokáig fojtva tartották szavaikat. Enyém, enyém vagy végre, mondá Károly, forróbban szorítván mellyéhez lyánkáját. Tudod é, hogy hólnapután haza akarlak vinni, édes Klárccsim?

Kellemes szeméremmel rejté-el képét a' lyánka az ifjú' kebelébe. Nagyon is sietsz édes Károlyom, szólla olly ellenzéssel, melly rendszerint elrejtett unszolás szokott lenni. Menj szállj a' szüléimmal!

Ezek örömmel szoríták mint Vót magokhoz a' derék Ifjat, de eleinte mindenféle kifogásokat tettek az öszvekeles' kurta határnapja ellen, 's a' többek közt Klárccsi' készületlenségével mentegették magokat; de a' heves ifjú bájoló ékesszóllással tudta meggyőzni ezeket. Reállottak végre 's szinte a' szerelem' szárnyain repült Csörgey engedelem-levélért Deregyőbe. Nyájas idvezléssel nyújtá azt kezébe a' Vice-Ispány.

Öszvekele e' szép pár, 's félesztendőre Visnyai is a' derék Miglészynével. Klárccsi egy olly Asszony leve, a' millyet csak jutalomúl nyújthat az Ég az érdemnek. Szobájában álla lepel alatt az Azari Vénus' képe 's ollykor ollykor fészkelődő hiúságát, egy reája vetett pillantat gyakran visszanyomta. Bóldog egy pár most is 's úgy él mint a' hal a' vízben!

Versek.

A' Hazához.

Most - midőn Hazám' bús egének
Bíztatva nyílik szép hajnala,
Oszol a' sűrű köd, melly hegyének
Szent bércein mélyen fekszik vala;
A' komor éj' setéte szétterül,
Rózsás szürkület váltja-fel azt,
A' vak homály nyájas fényre derül,
'S minden keblet édes remény dagaszt:
Szűn a' fülsértő rekedt ének
A' baglyaké és denevéreké,
'S fülmile zeng a' szebb nap' költének -
Most - én magam vesztegeljek é?
'S kit kit izzasztván a' köz édes teher,
Ne döngessem Diogénnel hordómat?
Nem Hazám, vétkes ki most hever
'S tehetvén nem tesz! bírja átkomat!
Ím, csak derülni lássam komor borúd,
- Magamnak nem szükség fénylenem -
Lássam vígan zöldelni koszorúd,
Vedd erőm, vedd éltem', vedd mindenem!

Hermíne Herczeg-Aszszony

Ő Cs. K. Herczegsége Fel. Nádor-Ispányunk'
Hitvese' halálára 16. Sept. 1817.

Mély bánat borúla a' Magyar Hazára,
És kába rémülés a' magyar szívekre,
Mint véletlen villám' közel csattantára
Száll néma rezzelés a' halvány képekre.

Egek! hát nem érhet Hazám' ege alatt
Vártt édes örömré immár semmi remény?
Ím kétszer bimbója fakadásig haladt,
Ím kétszer dúlá-el azt a' Sors, a' kemény.

Oda Hermíne a' szebb sorsra érdemes!
Gyász sírhalom alatt senyvedez teteme,
Könnyez e' nagy csillag húnytán minden nemes,
Könnyez a' hadakra edzett Magyar' szeme.

Hát te Férje József, te Atya, de - Özvegy,
Kinek élte Mátyás' büszke palotái
Közt most lassú és olly bús haladással megy
Mint egy sullyos beteg éjeli órái,

Mit érzesz? ah képzem mint csüggnek szemeid
Merőn a' mindened zárva tartó bółton,
Képzem, mint őgyelgnek bús tekinteteid
A' szép természetén - a' néked kihóltton.

Ó látom mint vagy kész rangod felcserélni
A' napszámossal, kit hív Nője karolgat,
Mint vála élted bús vágyássá nem élni,
Vallás 's ész' tanácsa megvetve mint halgat.

Nagy Férjfiú! kemény ah de egyenetlen
Harczot küszdesz a' sok törű szerencsével,
Kétszer hagyja győzést remélned, - 's hitetlen
Szívvel taszíta-le kétszer vas kezével.

Mélyen dúló bánat mint egy munkás féreg
Hervasztja most pusztá élted a' sír felé,
Epedés hív Nődhöz, mint egy lassú méreg
Halkkal szüllyesztgeti illy korán azt belé.

De meg álj Herczeg! te sokszoros Atya vagy,
István, Hermíne 's a' Haza mind magzatod!
Ó küszdj de győzz, mert ím hármass árvákat hagy
Ested, hogyha sírba dönt újultt bánatod!

Ó mert ha elvesztne téged is a' Haza,
Téged, kit úgy néz mint tündöklő csillagát,
Kit foghatna minden, ki benne származa,
Inkább sirathatni, téged é vagy magát?!

Hánytatás.

Hányatik a' zúdúltt tengeren egy Gálya,
Hányja ide 's tova a' habok' dagálya;
Ó szóllj te jártas Ősz, ki a' kormányt tartod:
Elsüllyed é? vagy kiküszdvén veszélyéből,
Végre Védistene' kegyes ügyeltéből
Eléri a' veszélyt eltíltó révpartot?

Én ah én vagyok e' hányattatott Gálya,
Engem hány balsorsom' bús habja' dagálya;
Ó add tudnom te ki; fent a' kormányt tartod:
Ha alásüllyeszt é a' Sors' fergetege?
Vagy tán kiderűlvén éltem' borúltt ege,
Egykor elérem majd a' békés révpartot?

Köznépi-Dal.

Jaj rózsám be szeretlek, ki sem mondhatom!
Sem éjelem sem nappalom, nem is alhatom;
A' szerelem dárdája
Szívemet általjárja;
Nincs nyugodalmam!

Másoknál a' szerelem kurta részegség,
Nincs abban állandóság, nincs semmi hívség:
De bennem a' szerelem
Egygyütt nőtt és él velem,
'S egygyütt hal is el!

Lepkeként fog repkedni kellemed körül
Az imádó, ki mindegygyik károdnak örül:
Mindegygyik ajánl szívet,
De egy sem ad olly hívet,
Mint e' láng kebel!

Ah még is hév szerelmed meghűle hozzá,
Melly éltem' hervadását korán okozá;
Meglássd, mint a' fájárúl
Leszakadt rózsá elhűll,
Elhalok én is!

De nem vádolok senkit, 's ámbár zokogok,
Mind veled, mind a' Sorssal békekart fogok;
Mert egykor bóldog voltam,
Mikor néked hódoltam,
'S te is szerettél!

A' kettős szerelem.

Így szólla nékem egykor
Az ősz Apám: „fiú te
„Méreg tenéked a' bor!
„Az Égiek' Tanácsa'
„Bölcs végezése az: hogy
„Ifjú szeressen; a' vén
„Borral vidítsa szívét.
„Lyányt 's bort szeretni egygyütt
„Nem illik és nem is jó.
„Olly rút a' vén szerelmes
„Mint csúf a' gyermek ittas.”
De jó Apám papolhatsz!
Hallottam én nem egyszer,
Hogy a' pohos boristen
Ha Istenek mulatnak,
Gyakran reá köszönti
Szép Cypriára kelyhét;

Emez pedig titokban,
Hogy Mómus azt ne lássa
- Sok aszszonyunk tesz így ma! -
Nyúl-bé a pinczetokba:
Sem addig a' kehely Zevsz'
Száját nem éri, míg azt
A' szép pohárnok Hébe'
Kis rózsaaajka néki
Nem teszi ízesebbé.
Hát jó Apám papolhatsz!
Ám tarts te a' mi tetszik;
Én azt hiszem 's kiáltom:
Nincs édesebb dolog mint
Kancsó megett szeretni!

A' Csere.

A' csintalan leányok
Szünetlenül perelnek
Rám, hogy nekem, kinek még
Az ajka 's álla táján
Csak most mohodzik a' szőr,
Szerelmet énekelni
Nem kéne, 's azt se tudni
Mi fán terem ez érzés.
Ki tudna lányainknak
Kedvekbe járni mindég?
Az ő eszek forog mint
Szent György Havában a' nap!
Az ősz Anákreonnak
Hattyú haját nevették,
'S most én belém akadnak,
Hogy nem vagyok korosabb.
Kár volt Anákreonnak
Nem én időmben élni;
Kár volt, hogy én az ő szép
Korába nem születtem;
Mint illenénk cserélve
Gúnyolható de még is
Szerette Szépjeinkhez!

A' Csók.

Kökényszemű leánykám,
Éltem csak a' kiért szép,
Fejtsd-meg e' kis mesémet:

Van a' világon egy kis
Portéka, van de nincs is;
Csak hang de még is édes,
Melly éltet a' mihelyt nyer
Önn lételebe fullad,
'S a' semmiségbe reppen:
De édes érzeményi
Gyakran a' sírig élnek.
Két lángra gyúltt ajaknak
Lágy öszszekoczczanása,
'S kis szikra tölök ejtve
Ád léttet e' kis hangnak.
De a' kis Ámor ezt úgy
Készíti fent az égben,
Hogy sok parányi hangot
Nectár' levébe fullaszt,
'S rá mézet és czukort hint,
Hogy édes, édes légyen!
Mert ím az Ámor' áldott
Országa' nyelve ám ő.
Nem is beszél ezer szó
Nyilvánban e' kis hangnál,
Nem szollhat édesebben
Apoll' arany koboza!

Találod é mesémet
Kökényszemű leánykám,
Éltem csak a' kiért szép?
Akár találd akár sem,
Egy csókot adj, 's azonnal
Megfejtve lesz mesécském:
Hadd lám hibáztak é 's hol
Festő ecsetvonásim?

Aria.

Ne sírj lyánka, hogy a' Végzés elválaszt minket,
Ó ne sírj, hogy öszvezúzza rokon érzéseinket;
Ha befed a' sír' göröngye
Nem foly többé a' bú könnye,
Közös bűnk' könnye!
Ó ne sírj hát, hogy a' Végzés elválaszt minket;
Rövid az élet, nem soká sírjuk bús könnyeinket.

Lám tél dül a' tavasz' kellemes napjaira,
De majd vídám tavasz nyílik a' tél mord zúzzaira:
Ó lyánka ezek tükörök,
Hogy nem lesz bánatunk örök,
Nem lesz az örök!
Bízz hát, mert nem soká üldözhet a' Sors' kénye
Majd feloldoz egykor a' Sír - a' szenvedő' reménye!

Ah nékem is reményem ő 's egyedül való
 Életem' ön terhei közt csak ő a' vigasztaló;
 Nékem már úgy is az élet
 Annyit nem adhat mint elvett,
 Mert téged elvett!
 Sohajtsuk hát lyánkám hozzá óhajtasinkat,
 Megszánja ő bár nem érez, sok titkos bánatinkat.
 Nem lehet e' szűk élet-köz még véghatára
 A' hív szerelemnek; áltront a' sír éjén sűgára!
 A' halál gátot nem tehet
 Néki, 's semmivé nem lehet
 Érzem nem lehet!
 Szűnj-meg tehát kedves lyánka, hadd el a' sűrűst,
 Túl a' síron - túl a' síron egykor meglátjuk egymást!

Méltóságos Kamánházy László

Váci Püspök Úr' halálára.

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit -
 Ovid. Trist.

Elnyelé a' setét sírbólt
 A' mi benned halandó vólt,
 'S ím mint Fő Pap meghalál;
 Elnyelé minden fényedet,
 De nem azon érdemedet:
 Hogy emberbarát valál!
 Mit érsz vele, ha magadat, 's sok ácsorgó cselédedet
 Csillogó arany borítja,
 Ha sem szerető sem barát forrón remete szívedet
 Magához nem szorítja?
 Mit érsz, ha kívánságid' az ég mindenben megelőzi,
 És tele-tölti kebeled:
 Ha senki részvételével örömidet nem kettőzi
 'S meg nem osztja őket veled?
 Oda vagy te, csak a' balsors a' rózsákat tépdesse-le
 Orczádról és életedről,
 Ha nincsen biztos sajátod, kinek gondos részvétele
 Búdat lelopja szívedről!
 Magad vagy és forró szíved' érzési túl a' tengeren,
 Túl hegyeken és völgyeken,
 Túl a' kékes láthatáron, felyül a' magas aetheren
 Felyül az égi testeken,
 Túl minden a' mi van bús epekedéssel repkednek;
 Szokszor csálnak és csalatnak,
 De ím tárgyra nem találnak, nem nyugalma lelkednek,
 'S örök vágyra kárhoztatnak!
 Ámbár körülzsibongjon a' nagyvilágnak számos fia

Víg és népes báljaiban,
Magad léssz milliók közt, mint egygyes Vándor Libia'
Homoklepte pusztáiban!
Ám háj pólczról pólczra 's ússz az örömben és szerencsében,
Neved félje a' félvilág;
Szívén vagdal ám lépcsőket, 's törpe marad a' lelkében
Sok Nagy, míg magasra felhág!
Ám gyűjcs kincset 's neveld vele irígyeid 's gondjaidat,
Bú fészkel a' bíborba is!
Udvaroknál ám csudáltasd fényedet 's hatalmaidat,
Ó a' nagy Úr nagy szolgál is!
Én nem vágyok a' sorsodra, 's viskómból szegénységemmel
Szánva nézlek: ha igaz az,
Hogy a' kit vagy irígyelni, vagy rettegés közt félni kell,
Soha sem szerettetik Az.
Csak az élhet bóldogul a' ki a' zajtól el van rejtve!
Én ál pompáid megvetem;
Csak barátság 's szerelem közt a' világtól elfelejtve
Folyhasson-le az életem!

Panasz.

Mért ver illy búsan ez a' szív?
Mért fakadoznak e' könnyek?
Néktek elhúnytt örömeim,
Néktek ah ömlik özönnyek!
Tűnnek az öröm' napjai,
'S bús ködbe borúl életünk,
Sírunk sohajtunk utánok
De semmit vissza nem nyerhetünk.
Bús szívem mit esengsz érttek
Mint a' gyermek bábja után sír?
Nincs kegyelem az ércz sorsnál,
Nincs több öröm 's remény, csak - a' sír!
Egykor én is bóldog voltam
'S vídám mint az öröm maga,
De alig tűne-fel hajnalom,
Már lesüllyede szép csillaga.
Most a' bánat velem fekszik
'S dúlja sok álmatlan éjjelem,
Az alkonyat könnyekben hágy-el
'S könnyekben talál bús reggelem.
Meddig kínszaszsz bal Végezés?
Szüntesd bús szívem szenvedését;
Vagy ha csak kínokra születtem,
Állítsd-el - 's áldalak - verését!

A' Sorshoz.

Egygyenként enyésznek éltem' örömei,
Egygyenként szaggatja őket a' Végezés;
Újúlgnak velek szívemnek sebei,
'S meg meg annyi halál e' gyakor vérezés!
Ó Sors! alányomott immár üldözésed,
Béfiztem néked minden örömemet;
Ne halogasd tovább irgalom - döfésed,
'S engedd végörömmül - ne késni végemet!

Ária.

A' hajdani bóldog ifjúi korhoz.

Ti éltem' hajnala' hajdani napjai
Merre ragadtak az idő' gyors szárnyai?
Hová lettél te szép kor, mellyben minden ér
Csak örömet pezseg, csak örömet ad 's kér?
Mellyben ha a' Való csalt is, a' szerelem
Égi bóldogságot álmodtatott velem?
Oda vagy te oda, tőlem a' mostoha
Végzés elragadott, 's vissza sem ad soha!
Magánosan állok mióta elhagyál
Mint egy levélkéit húllatta virágszál;
Fut tőlem az öröm, fut a' szerelem is,
Nem vídít nappalom 's búsít éjelem is:
Bennem a' Múltt felé von minden érezés,
'S minden örömem - a' vissza-émlékezés!
Életem' tallóján, a' míg még tehetem,
Már csak az elhagyott kalászt szedegetem.
De ámbár az öröm mind szárnyra nem kele
Tőlem még, már szívem élni sem tud vele:
Mint a' pók, melly mérget szív minden virágból,
Bús szívem is bús szív minden vígasságból.
Lyánkám, te a' kinek, míg éltem kedveltem,
Annak legédesebb szakaszszát szenteltem,
Míg szívem a' bánat' örömkelyhét iszsza,
Egy szánó könnycseppel ígézz abba vissza!

A' Fogadás.

Elborítá már a' mord tél zúzzal a' kertben a' földet;
Hol a' kihóltt táblák' szélin meglátván a' télizöldet:
Nézd Suscsim ez nem változik, így szóllék, a' víg kikelet,
A' melly köntöst adott reá, abban innepli a' telet!
Ah! így sohajt erre Suscsi, hív képe ő szerelmünknek,

Melly csak véglegellettével enyészik-el életünknek;
Én legalább fogadom hogy értted égő szeretetem
Élni fog, míg azt magammal a' sírba el nem temetem!
Ellágyúlva szorítottam ekkor mellyemhez lyányomat,
'S koronákkal nem cseréltem volna fel boldogságomat!
Azomban a' víg kikelet lemosolygott r'ánk az égről,
S' mosolygásával elűzte a' bús telet a' térségről;
S' ámbár első-születtével kikircsel azt felcizfrázta,
De az erdőt zöld lombokkal újra még fel nem ruházta,
A' midőn már az én Suscsim a' barna Férihez hajolt;
Ekkor vettem én is észre, hogy jó Suscsim is - Aszszony vólt?

A' Választotthoz.

Láttalak! - 's megszűntek hánykódásim,
Jövendőm rózsalángba borúlt,
Tárgyat kaptak kétes óhajtasim
'S keblem egy édes érzésre gyúlt!

Még nem vagy enyím - 's tán érzésedért
Más boldog von majd irígységre;
Méltóbb fog küszdeni kellemedért,
'S néki esküdsz örök hívségre!

Így másnak nyílhatnak kellemeid
'S ah én tán soha sem bírhatlak!
Máson csüggnék majd édes szemeid,
'S én - én elfelejtve siratlak!

De még is - melly édes ez érzemény,
Melly keblemben most éled, gyúl, ég!
Ismét mosolyg felém a' szép remény,
Melly tőlem már elfordúla rég':

Keblem vágy, óhajt, 's bár nem szomorú,
Alágörgnek szemem' cseppjei;
Édesek mint öröm, fojtók mint bú -
A' feléd-epedés' könnyei.

Ím ezeket néked ejtegetem
Te rég' óhajtott, 's most feltaláltt;
Mosolygva léptél sorsom 's életem
Közzé, 's erre szent nyugalom szállt.

Ah de tán csak álmoképek ezek,
'S majd kínzóbb Valóra ébredek:
Eleresztnek majd a' tündérkezek,
'S én csalatott duplán szenvedek!

A' bóldogtalan csak félve remél,
Nem hiszen békélő sorsának;
Minden új örömben új lestől fél,
'S elmés kínzója önn-magának.

Ó ha csak álmok szép reményeim,
'S őket soha el nem érhetem;
Ó ne költsenek fel irígyeim,
'S ez álmon tűnjön el életem!

Esdeklés.

Esengve csüggenek bús pillantataim,
Életet vagy halált keresve szemedbe,
Rajtad Lyánka! Végezd egygyikkel kínaim,
Vagy kőszikla szorult szív helyett mellyedbe!
Roskadok iszonyú kínom' súllya alatt,
Sorvadok mint virág forró nyár' hevében;
Ím egymást váltva nap, hónap, év elhaladt,
'S nem nyerek enyhülést lelkem' gyötrelmében!
Mint csüggedt hajósnak lelket önt keblébe
Az őrtorony meszsze pislogó kis fénye;
Így élednék, szemed lágy tekintetébe
Ha csillogna viszontérezésed' reménye.
Ah de hozzám sorsom, hozzám szíved kemény!
Kínzó búkká váltak éltem örömei,
Csüggesztő kétséggé bennem minden remény!
'S ím én dültt egemnek kihóltt üszögjei
Közt némán vánczorgok kinyíltt sírom felé -
Jer enyhültt Végzésem, jer - ah taszíts belé!

Hattyúi énekem.

Ha előttem a' végkárpit levonatik,
'S létem a' Semmiség' tág kebelébe dül;
Ó lesz é lesz é, ha szemem befogatik,
'S a' már kiszenvedt szív' erén a' vér elhül:
A' ki enyésztemnek egy könnyet áldozzon,
Kinek rokon szíve híjomat érezze,
A' gyász köntös alatt gyász szívet hordozzon,
'S elhunyasomban önn balsorsát könnyezze?
Ó te mindenható Erő csak egy sugárt
Lövelj a' Jövendő' kétes homályára,
'S add tudnom, ha lelkem majd letörvén e' zárt,
Egy jobb Haza felé reppen-ki útjára:
Az elhagyottak közt lesz é ki enyhülést
Óhajt majd kínjának, de sehol sem talál,

Nem nyújthatván néki egyéb könnyebbülést,
Csak a' reményeit bennem eldúlt halál?
Lesz é a' ki végső küzdésim' tanúja
Lévén; ágyam felett könnyes szemekkel ül,
'S kit reám borúlni késztet sullyos bújja?
Vagy csak úgy halok-meg mint éltem - egyedül?

Hová folytok könnyek, szemem' bús gyöngyei?
Bú ültte orczámon mért vontok árkokat;
Örömet nem esmért éltem' gyötrelmei
Még sem szárazták ki örök forrásokot?
Vagy tán éltem' sokszor csalatott reménye
Olly gyakran késztetett hullani titeket,
Hogy a' semmisedés' képzelte tüneménye
'S gőz váza is kéri a' szokott könnyeket?
Szünjete! - sírhalmam felett, ha nem leszek
Hijában dörögnek az ég menykövei,
Hijában süvöltnek Északi szélveszek!
'S azt meglágyíthatnák halandók' könnyei?

De elenyészni, mint a' rózsza elvirít,
Mellyet nem vett észre senki virítani;
'S e' nagy alkotmányban olly kőnek lenni itt,
Mellyet úgy lehessen félremozdítani,
Hogy egy czément-morzsa sem essen utána
Gyász sors, - enyhítné a' sír' borzasztásait,
Ha arra röögök baráti kéz hánna
'S egy elhagyott Kedves áztatná hantjait.

Van egy titkos vágyás, 's ez érzem nem mese,
Vágyás a' szívben: a' síron túl is élni -
A' halhatatlanság' egygyik fő keze -
'S ezt nekem nem szabad, nem lehet remélni!
Az tiltja a' Heróست, hogy nevét reszkesse
A' Világ a' síron túl is, ettől félni;
A' Derék jót téssen, hogy megemlegesse
A' maradék, midőn róla fog ítélni:
Ó van hát egy vágyás, egy nemes titkos toll,
Vágyás a' szívben: a' síron túl is élni
Emlegettetni a' késő maradéktól;
Ah de énnékem ezt nem szabad remélni!

Nem is vágyok erre! - életem ösvénye
Rózsák közt nem csavarg 's szűkülni oktatgat;
A' szerencsétlennek szegény a' reménye,
'S a' koldus vágya csak bő al'mizsnáig hat.
Ne csalja a' vándort sírhalmam' felibe
Délczeg márvány! csak hogy egygyűgyű vedremre
Borúlva förödjön könnyek' özönibe
Lyánkám; 's baráti könny hulljon tetememre!

A' Megelégedéshez.

Idvezz légy csendes viskóm alatt te egek' leánya jámbor Megelégedés! A' Nagyok' pompás unalmai 's a' fösvény Dúzs' álmatlan éjelei elől keressz é nállam menedék helyet? vagy éltem' enyésző tavasza' zivatarjaiért kívánsz pótolékot nyújtani nékem? Idvezz légy csendes viskóm alatt te mennyei! terjeszd ki felette békés szőnyegedet.

Melly varázs erő jelentgeti közellétedet! Fénytelen de maga csendében nagy hatalmad alatt nyugszanak az éretlen ifjúi kor' zajos indulatai, csillapodnak a' nyughatatlan nagyravágyás' 's hírszomja' Orkánjai, 's ím a' forradozott vér enyhültt ereimben szelid egyformasággal hem-pelyg. Megszűnt hánykódni a' duzzadozó tenger hármasszigonyod' íleltére, 's életemet, melyet eddig elzajgottam, élni kezdem. Érzem, érzem te jóltévő Istenség, hogy kis viskóm templomoddá választá malasztod; 's én mint áldozó Papod háladás' könnyeivel járúlok óltarod' szent zsámolyához!

Az én házam, egy domb' oldalában, együgyű szegénységben áll nevendék fák' árnyékában. Nem nyugszik Tatai márványon ormózatja, sem falait gazdag festésű vásznak nem bélelik; de béke lakja azokat 's nyájasan fogadják csendes öleikbe bízott gazdájokat, a' ki nem vágy Kis Marton 's Gödöllő' délczeg sikátori közt kongani, 's őket fel nem cserélné Buda' fényes tornyaival. Azt véli ő, hogy ott van a' ház' Ura otthon, a' hol véle és egy két jó barátjával megtelik a' szűk szoba: a' goth ablakú magas mennyezetek alatt pedig csak vendég a' tulaj-donos.

Keskeny udvarom kis kertemre nyílik. Nem jár itt Párisi vagy Amstelodámi honú kertész a' gyilkos ollóval jámbor nevendékim között; sem üveg fogházakban a' Világ' déli magzatjait nem sanyargatja. A' szabad természet, melyet nálam a' mesterség soha fel nem áldoz buja kényének, szabadon uralkodik itt, 's a gazda gondos ápolása alatt honi termést nyújt annak asztalára. Számos óráit töltöm itt napjaimnak; 's ha valamely gyenge borulat fenyegeti is néha azoknak tiszta egét, ide futok lerázni gondjaimat, 's itten az életet és vídám kedvet lehellő Etéziák elől oszol minden bú minden gond' gőzfellege.

Téged ne említsek é kertem' fénye, kedves lugosom, te néma barátja éltem' kis gondjainak, biztos fejtegetője homályos óhajásaimnak! Nyájassággal védnek engem gallyaid a' nap' tikkasztó sugaraitól; 's árnyékosban lel engem gyakran a' hajnal' szürkületje, árnyékosban az est' alkonyatja, magánosan édes álmaimmal. Itt szívom lelkembe a' holtaknak írásaikba szorultt lelkeiket; vagy a' rokon érzésű Költők' álmaik közzé fonogatom saját álmaim - álmaikat' közzé ti kalauz csillagok a' komor borulatú egen: Kazinczy, Kisfaludi, Virág, Kiss, Szemere, Horváth, Vitkovics, Dayka, 's te kedvelttem Berzsenyi! Van kivületek még egy kettő; de ah még is melly kevés ennyi sugár ált'örni az örök éjen, melyet Nemzetem' szent hegyén sok évű lombok 's éjeli szárnyasok védnek!

Keskeny pajtámat, keskeny kalászkodó földjeim 's rétjeim prémezik. Szűkebbek ezek mint sem gazdaggá tehetnének, 's nem nyújtnak kamatra kincseket; de bőveket arra, hogy a' kormos szegénységtől megmentsenek, 's boldogaid közzé vegyítsenek te arany Középszer, testvér a' Megelégedéssel! A' te szelíd ösvényeden nem ácsorganak ólálkodva azon néhány vídám perczenetek 's legfellyebb órák után, melyeket a' halandó a' Sors' kezéből rendszerint szűken nyér, a' kancsal irígység, az ásító unalom 's az álmlopó nagyravágyás! Pályádat égi fény follya-el, melly Választottidat szelíden, mint a' hód fénye a' tiszta éjél vandorlót, vezérli a' Megelégedés' Szentek' Szentjébe!

Ó százszor boldog a' ki javaitokat ízeli arany Középszer, édes Megelégedés! Önn kebelében buzog annak a' boldogság' forrása, 's nem fut fénytvesztett szemekkel a' tarka buborék után;

sem későn nyílt szemei megcsalattatásokat a' bódogság' kora' elrepültével nem siratják. Markába szorítva tartja az a' suhanni szokott szerencse' üstökét; a' nagy világból különvilágává szakítja magának házanépét, fajtáját, 's egy két sziveiket ajkaikon hordozó barátjait - 's bódogságának már csak az a' híja lehet, hogy az véle egygyütt eltűnhet a' sir' éjelébe!

Fogadjatok, ah fogadjatok engemet is eléggé hányatottat szüntető kebletekbe ti égiek! Nem kívánok én irigyeltetni csak ne irigyeljek magam; nem vágyok dúzs lenni csak ne kóldúljak; nem fényleni csak ne tapostassam!

De minek kérem azt, a' mit már elértem? Nem érzem é bal oldalomban a' szerencsés változást? Nem fűszerezi é az édes barátság együgyű asztalomat? 's az abrosz lerántával bánom é hogy több ételhez nem ültem, 's hogy csak magam mívelte bor enyhítette szomjamat? Kődözi é kedvem' derült napját a' hír' 's fény' hiú szomja? Szemem' pilláiról szedegeti é az ádáz nagyravágyás a' jóltévő álom' mákjait? Sáppasztja é orczámat a' kaján írigység annak láttára, hogy szomszédom emeletekben lakik, én viskóban; ő bámútatik, nékem létemet a' szomszéd helység nem tudja; néki India' terméseivel terhelte asztaláért magasztaló versek nyújtattnak, nékem egy két szegénytől, a' kikkel szegett kenyerem megosztottam, egy kéz-szorítás, egy pár hálakönny a' bérem? Nem! hála, hála néked jóltévő Istenség, jámbor Megelégedés, érzem én hogy kis Viskóm templomoddá választá malasztod, 's én mint áldozó Papod háláadás könnyeivel járúlok óltárod' szent zsámolyához!

De mi az, a' min most meglepém magamat? Egy nem esmért titkos vágyás sohajtni készíti szorult mellyemet! Mit jelent ez? Megelégedés zenge elébb számban, és most sohajtok? 's az ennek szentelt örömkönnyei közzé egy titkos bú' könnye lopózik?

Melly írigy tündérlélek bánja bódogságomat? Vagy tán csak álmodám elébb, 's álmaim' édességét az ércz akarátú sors azon zordon valóságra ébreszté, hogy nincs 's nem is lehet a' bölcső és sir' közzé szorult közön bódogság 's vágykirekesztő megelégedés?

Úgy van! én sem vagyok bódog. Elegem van és kívánok, bú nem epeszt és sohajtok, nincs bánatom és könnyezek. Üreget, szörnyű üreget érzek szívemben, 's az egész Világ' tág keblében egyedül vagyok! Félig gyönyörködtet a' fel, félig a' lemenő nap; mert magánosok nappalaim, magánosok éjeleim! Van kedvelt Barátom, érzeményim' sorsosa, és még is egyedül vagyok! Ah érzem, hogy lehet még szívemhez rokonabb teremés a' barátnál! Ezen érzésemnek ezen vágyamnak adj elébb lételt nyájas Végzésem! 's add mellém viszontlángokkal a' kiért epedek lányomat, - 's meglelégszem ekkor, mint lehet egy halandótól!

Las Casasnak Örömelragadtatása.

Engel' munkáiból fordítva.

Las Casas, a' kinek neve a' munkás emberbarátok' sorában örökre 's annál ragyogóbb fényben fog tündöklenni, hogy az azon gyalázatosok' pokolsetétű neveik mellett tetszik-fel, a' kik tizenöt esztendőök alatt, fegyver, kínzóeszközök, és rabigai szolgálatok által, majd egy milliom ártatlanokat öltek halomba; ez az Indusoknak buzgó, szívhajtogató ékes szóllású 's fáradhatatlan szószóllójok, egy kilenczven esztendőös Ősz, feküdt most ágyában a' halál' révén. Bár mint esdeklett is már régtől ólta a' mennyei jutalom után, mindazáltal most az Örökkévalóság' küszöbében kétes szorongattatás lépé-meg. A' szerelmes Menyaszszony' szorongattatása vala ez, a' kit azon pillantatban, mellyben élete' bódogságának teszi-le talpkövét, 's minden vágyainak édes tellyesedéseket látja, állapotjának új változása gyenge borzadással hat-meg. Las Casas érzette szívében hogy az tiszta 's élete' folyása ártatlan vala; bátran nézett ő a' Királyok' szemébe, 's nem rettegett semmi földi Bíró előtt: de azon Bíró, a' ki eleibe most lépendő vala, Isten vólt, 's egy végetlen szentség és igazság rettenetes vala előtte. Az egyenes lélek' bátor tekintete szintúgy fényt vesz a' napra vettette, mint a' bűnézés' gyáva pillantatja.

Lábainál egy érdemes Szerzetes ült, ősz vala ez is, 's több esztendőktől ólta barátja néki. Hasonló nemes érzés nyájas szeretetet, a' csekélyebb erő' érzése pedig csudálást és tiszteletet öntött ő belé Las Casas eránt. Fájdalmas ellágyúlással szemlélte ő, szemlátomást mint szórtalanul és gyengül barátja, a' kitől egy pillantatig sem távoza-el, 's reménységgel kívánta őtet biztatgatni, hogy önn-magában gerjeszthessen reménység' szikráját. De az Öreg, a' ki az Örökkévalóság' gondolatjaival el vala telve, kimenni készttette őtet, hogy égi Bírójával egyedül maradhasson.

Feküdt Las Casas, 's ált'visgálta élete' folyamatját. - Valamerre szemeit vetette, hibákat és tévelygéseket látott, 's egész nagyságokban látta őket: ezeknek következei mint egy tenger kiterjeszkedtek előtte; de csekélynek 's a' reménylett jónak majd minden visszahangzása és gyümölcsözése nélkül valónak tetszett néki minden nemesebb tett; mint egy forrás a' pusztában, melly a' nélkül tűnik-el a' homokban való kígyódzása közben, hogy partjait fűszál vagy virág ékesítné. A megbánás és szégyen' megalázásával bukkott gondolatjában térdre az Isten előtt, 's lelke' mélyéből kiáltott-fel hozzá: ne vonj ítéletre Uram! 's engedj irgalmaságot találnom Királyi széked előtt Attya az embereknek!

A' haldoklónak testi ereje lankadtabb vala, mintsem hogy a' lélek' ezen erőltetését elviselhette volna; bár mint erőlköde is ébren lenni, csak hamar bezára az álom szeme' pilláit. És egyszerre úgy tetszik néki, mintha az ég' csillagzati lábai alatt feküdnének, maga fellegeken járna fel 's alá egy végetlen üregben, és meszsze-mélységben egy pompás homályosságot szemlélne, az Isteni dicsőség egygyes fényfolyamjaival közbeszövetve, és számtalan seregekkel körülbegve, mellyek a' világokból tódulának-fel 's a' világokba tódulának-alá. Alig járá-el még ezeket szeme, 's kezdé csudálni lelke; ím előtte álla a' Bíró' komoly tekintetével egy Angyal, a' ki balkezében egy Gyűrűt-levelet tartá, mellyet jobbajával kifeszítgete. A' halál' borzadása, mint a' melly a' vesztőhely megpillantására a' halálra ítélt rabot megszállja, hatotta-meg a' reszkető Öreget, a' mint a' halhatatlan először nevét kimondá, majd mind azon felsőbb és nemesebb rúgóerőket terjeszté elébe, mellyek lelkébe süllyesztve, azokat a' jobb és szelídebb érzeményeket, mellyek vérében elkészülve feküdtek, azon szerencsés környülményeket és alkalmatosságokat, mellyek a' Virtus' segédjei gyanánt valónak világi állapotjába szöve: anyira, hogy minden jó az Istentől jötnék látszana néki, 's számára egyébb nem maradna bűneinél és tévelygéseinél.

Most a' mint az Angyal élete' folyását vette mustrára, ifjúsága' vétkei czirkálgatá, de nem találá azokat. A' megbánás' első könnye lemosta őket. Csak maga állott feljegyezve ez a' könny és minden jóra való tökélet, és minden új bukkásnál érzett szégyen' pirúlása, és minden jól végzett kötelesség' csendes diadalma, és a' magát megtagadó jóság' minden szíves készségű indulatja, és minden nemes győzelemmel végzett harcz a' testiséggel ezen pártütővel az Isten ellen. Reménnyel tele-el ekkor az ítéleten állónak lelke. És ámbár számo-sabbak valának vétkei a' tenger' fövenyénél, de a' jó és nemes tettek is szép számra teltek; és a' jó nevedék a' hibák pedig kevesedének, a' mint esztendei szaporodtak, 's vélek a' tapasztalás és fontolgatás a' lélek' erejét, a' jóban való gyakorlás pedig, annak készségét és a' jó indulatot megerősítették. De legjobb tettei sem valának tökéletesek az Isten előtt, 's a' legnemesbbek' forrása is zavaros vala kifakadásánál.

De majd erőt ada hangjának az Angyal, 's ömledeze szájából a' beszéd: mert ím az ifjú férjfiúvá ére, 's úgy lépe-fel mint Hősse az emberiségnek azon szigetekben, mellyek egykor az áldás' és béke' szigetei valának, és most az átok' és öldöklések' szigeteivé lettenek. A' miket itten szenvedett a' nemes lelkű 's még inkább a' miket cselekedett; mint vála az ártatlanság' insége önn-magáévá, mint lobbana szíve, lelke munkásságra, melly élemedett korában is folyvást égett mellyében; igaza' érzésével mint szálla bátran szembe a' hatalmasokkal, és fennyen kiálta átkot a' kincsszomjára, a' melly öldöklött, a' vakhit' gögjére, a' melly azt mosolyogva nézé, és a' Kormány' gyáva fogásaira, mellyek béhúnyt szemmel nézették ezeket; mint szaladozá össze-viszsza, nem gondolván a' tenger' szikláival és szélveszeivel, annak veszedelmes mélyeit, hogy majd panaszokat vihessen a' Felség' eleibe, majd remény' vigasztalásaival térhessen az ártatlansághoz vissza; mint lépe a' gögös hódoltató a' két világ' első parancsolója' elébe 's bemenydörgötte lelkébe vétkes vóltát, hogy úgy tetszene néki mintha a' Világ' bírása előtt állana, és a' pokol' ölthatatlan lángjai csapkodnák haláloságyát; mint veté-el magát öszvedültt remények' omladékjain, 's felsíra az Istenhez, de majd ismét úgy szöke-fel, mint egy férjfiú új lelket és bátorságot nyerve lelkében, 's fáradhatatlanul dolgozgata új új plánjain; a' remény' mindegygyik sugára, melly a' szenvedőkre lövellett, mint dagasztá öröme szívét, 's a' mint ennek végső sugára a' setét örök éjbe elvesze, mint rejteze minden örömről, minden vigasztalásról lemondva pusztá magányba, és e' világ nem vala néki többé egyéb tömlöcznél, 's ezentúl a' felöldoztatás' esdeklése 's Örökkévalóság' vágya foglalták-el egészzen lelkét: mind ezen tettek mind ezen szenvedések egész tisztaságokban, érdemekben és szépségekben állottak feljegyezve az Isten előtt. Mennél tovább olvasott az Angyal, annál mennyebb tűz lángoltatta orcáit, hallatszóbba levének lélekzet-vételei, lelkesebbek tekintetei, 's körülte tisztább szelídebb fény terjede-el: mert az igazságért és jóért való buzgóság - bátor ennek valaki csak tanuság könnyeivel áldozzon is, nem lévén módja a' tettekben - kibeszélhetetlen becsben tartatik a' Mennyei Országában.

De még a' felhőkbe meresztett tekintettel álla az Ősz, 's bánatos fontolgató komolyság üle homlokán: mert azon bódogtalan tanácsadása szorongatta lelkét, mellyel egykor, hogy egy Nemzeten könnyítsen egy másikat zúzott össze; Gambia és Szenegal körül ögyelegtek lelke' minden gondolatjai, 's mélyen becsaptak a' Világ' azon részébe, a hol a hitszegéssel bélyegzett örök háborúk milliókat fűznek Európa' durva Vadjainak rablánczaikra. - És ím elérkezett sok számtalan jobb után ezen rettegett cselekedet: fekete és iszonyatos a' maga követke-zéseiben, mint egy pokol' fajzatja, és sokkal gazdagabb öntött vérben és könnyekben, mint azt a' megbánó Ősz legsetétebb éjelein is álmodhatta valaha magának. - A' gonoszság' minden fertelmei 's az ártatlanság' minden jajszavai emlékezetben valának az Isten előtt; minden szörnyű és gondolat fel nem érhető nyomorúság a' szárazon, tengeren és szigeteken; a' haldokló test' erejének minden öszverogyása, és minden élesztés 's újító álom helyett osztogatott korbácsvágások; a' magát védő halálrettegésnek minden kínos nyöszörgései, szintúgy mint a magát megadó kétségbeesés borzasztó csendei. Úgy álla Las Casas, mintha az iszonyo-

dás ötet elsüllyeszteni készülne. Nem gondolt most azon Szentre azon Igazra, a ki előtt nem takarhat semmit semmi homály, nem védhetnek semmit semmi fényesség szárnyai; csak ezen millióknak, ezen embertársainak végetlen inségeiken jártak most a' legbelsőbb legmélyebb szánakozással gondolatjai. - A' mint az Angyal látta, mint szállta-meg lelkét a' megbánás a' maga marczongó férgeivel, 's mint vala kész a' maga természetének legnemesbb kincsét halhatatlanságát odaengedni vétke' letörlésére: néki is egy szánó könny csordúla-ki szemeiből.

De egy hangzat a' Szentek' Szentjéből szólva, lágyan és édesen, mint egy megbékélt Atya' szóllása, parancsolá az Angyalnak: szaggasd-el a' levelet!

És az Angyal elszaggatá a' Gyűrttlevelet, 's annak darabjai széttűnének a' semmisedésbe. Eltöröltettek, így szólla, az Isten előtt erőtlenségeid. De tekintete előtt áll a' világosság betűivel írva neved. Ha olly hibákat kívánna ő büntetni mint a' tiéd, úgy egy sem igazúlhatna meg előtte embertársaid között, üresek 's laktalanok maradnának egei. Azért öntött ő porokba lelkeket, hogy tévelygéseken ált' törjenek-fel ezek az igazsághoz, hibákon ált' a' Virtushoz, 's szenvedések között jussanak boldogságra.

Vedd-el ó, vedd-el, zokogá Las Casas, a' kinek könnyei' özönével megjöve szóllása; vedd-el ha lehetséges tőlem ama tettem' emlékezetét; vagy örökre mellyemben hordozom magammal kárhoztatásomat! Szaggasd-el, valamint a' Gyűrttlevelet elszaggatád, itt szívem' belsejében annak emlékezetét is; vagy még Istenemet színről színre látván is, keresni fogom a' menyországot és a' boldogság' ölében nyugalom után fogok esengeni.

Halandó! kiálta az Angyal, hol van boldogság egyebütt mint önn-magadban, mint tulajdon lelkedben? 's hogy nyílhat az másként virágra nálad, te véges, a' ki soha hiba 's tévelygés nélkül nem lehetsz mint az Isten, mintha a' jónak munkás követésére tellyes erődből törekedel, és szíves hű szeretetet ápolgatsz mellyedben embertársod' legkisebbje eránt is, 's ha midőn vétettél, magában fájdalmad' keserű szaggatásában érzed lelkednek nemes vóltát?

Ó de ezen végetlen kifejezhetetlen inség egész Századokon keresztül -

Örömmé fog átalválni 's boldogság' özönévé Teremtőd' Plánjában a' Világok eránt. Ím megismeré magadat önn erőtlenségedben, esmérd-meg most már Őtet az Ő dicsőségében.

És ekkor parancsola a' felhőnek, hogy dörögve szakadjon-el az ég' aljától 's ketten karöltve szállanak-alá a' Teremtésbe. Ím lábai alatt hemberge az Ősznek a' mi Földünk, és a' halhatatlan kietlen kopár hegyeket mutatá néki, mellyeket örökös jég fedett, és fekete küszdő borúlatoknak rettentéseit, és dühös kegyetlen szélveszeknek pusztításait. A' hegyekről patakok és folyók csergedezének-alá, mellyeknek partjaikon milliók örvendezének; a' küszdő borúlatokból áldás szállott az égből alá és szebben virágoztak mező és erdő; és a' hol a' szélveszek pusztítottak szabadabban lélekze ott a' melly 's visszanyeré pirosságát az orca, mert megszakadoztattak a' döglelet' szárnyai, melly párolgó ködben táborozza, 's visszacsüllyesztetett a' mélységbe. - Így vezeté a' csudálkozót egygyik roszsztól a' más roszszhoz, a' látható világból a' láttatlanba, és mindég dagasztóbb gyönyörűség között avatá ötet amaz emelkedettebb esméretekre, mellyeknek titkát a' maga erejében, a' halandó szem előtt semmi halandó kéz fel nem oldhatja: mint viszi a' Végetlen jóssággal a' maga útját a' véges teremtések' hányattatásai és zajgásai között, a' nélkül hogy hiba vagy csonkúlás maradna a' Teremtés térszínén és mélységeiben egyik végcsillagzattól a' más végcsillagzatig; és a' szenvedés mint költögeti a' munkásságot a' lelkek' országában és mint lesz szülő anyja és ápolója az emberiség' minden nagyobb minden nemesebb érzeményének; és mint gyűjtöget a' hazájából kiragadott rabszólga benyomásokat - mint meg annyi leendő kincseket az Örökkévalóságban! - olly benyomásokat, mellyekben ezernyi ezer boldog esméretek szunnyadnak, valamint az elvetett búza magában burkozza az aratást, 's a' fák' rügyei az erdőt: és létele' dicsőbb pontjaiban mint sarjadoznak a' virtus' mindennemű virágjai szenvedő és szaggatott

lelkében, mellyeket a' leg-kellemetesebb legnemesebb virág koronáz, ez a' tetője az erkölcsiségnek és tellyessége az emberiségnek: a' Szeretet, az tudnillik melly a' halálos ellenséggel is kezét fog; és maga az ártatlanság' kínozja és letapodója is, bár mint sinlenek és öszsze roncsoltattak természetének minden tehetségei és rúgói, mint tér-meg, 's nem vész-el bűnében, úgy hogy minden kárhoztatása csak idvezülése' halasztásában állana, és olly darabos tövises ösvény lett légyen, melly a' Menyországtól meszsze csavarodott ugyan, de majd ismét oda vezetett vissza; mint csirádzik-ki a' gonoszságból az inség, az inségből a' megbánás, a' megbánásból a' virtus, a' virtusból a' bódogság, 's a' bódogságból minden neme-sebb tökéletesség; mint olvad alvilágunk' minden visszás hangzatja egygyező Harmoniává által 's minden jajszó örömiadássa.

Némúltt figyelemmel állá az Ősz az Angyal előtt 's egygyik borzadás a' másika után futkosott minden csontjain keresztül az Isten közellétének érzésére, bámúlt 's tanúlgatta a' szeretetnek titkait. 'S ím lehúlla most szemeiről a' földi hájog, elszéllédének a' tudatlanság' homályai minden undokjaikkal; új nap költ-fel előtte a' Teremtetés' belseje felett, egy vídám 's tellyes bódogságú nap, 's örömelragadtatás vala hajnala ennek. De még titkon minden inait szánakozás és fájdalom reszkettették; zavarba jöttek küszdő indúlatjai, 's új könnyek' özöne borította orcáit. - Ó te, így kiálta-fel, térdre bukván egy alatta rezegő felhőre, és szemét, kezét örvendve emelvén az ég felé: ó te, a' kit gyermekségem ólta kerestelek, 's a' ki nékem csak most fedéd-fel magadat úgy a' mint vagy, mint csupa kegyelem, irgalom és szeretet; te Atyám nem pedig ítélő Bírám! és minden te Teremtéseidnek Attyok, minden te számtalan világaidnak Attyok! - Isten, Isten! a' ki nékem idvesség' aratássát mutogatsz ott, a' hol balgatagságom kárhozat magvát hinte; a' ki lelkem' minden bánatját elveszed, 's minden belső részemmel érezteted azt, hogy hozzád tartozni egyedül való bódogság, 's dicsősségedet szemlélni tellyes mértéke ennek. A' ki a' jónak tökéletét - ah csak tökéletét is, és törekedést erre illyen örömekkel jutalmazol, 's magokat a' tévelygéseket is, későbbi következéseik által, új gyönyörűségek forrásaivá változtatsz; te dicső! te megfoghatatlan! te kinek dicséretét az ég, te kinek dicséretét én por és hamú - - De nem szollhatok tovább, leroskad lelkem! -

Úgy is lett, lelke leroskada, 's nyelve elnémúla. Nyájas készséggel emelé-fel őtet, felényújtván kezét az Angyal, 's édes kibeszéllhetetlen szeretet' tekintetével szorítá mellyéhez őtet 's így nevezé: Társ! testvér! -

Itt felserkene Las Casas. A' mint szemeit felveté legelébb is földi anyala tűne szemébe, a' ki lábhegyen jöve az ő lélekzetét lesni. Szólni akart hozzá, 's általadni néki azon bódogságból, melly lelkét egészszen ált'hatotta, a' baráti részt; de már szemei merevedezni kezdének, hátraesett, 's ált'adta tetemeit a' halálnak. Néma reszketéssel állott a' lelketlen felett a' Szerzetes. Majd reáborúlván, csókot nyoma elvesztett hidegedő barátjára, és síra. Az ég felé vetett pillantatja, 's öszvetéve felemelt kezei azon könyörgöttek az Istennek, hogy az ő kimúlása is ollyan lehessen mint emez Igazé vólt. Mert az ő halála csendes vala, mint a' csecsemő lágy el-szenderedése az Anya' ölében; és a' lélek' nyugalma, mellyet az Istennek és önn-magának megesmérése szült vala, még halálában is mosolygott homlokán.

- - -

J e g y z é s . Las Casas egy Spanyol Szerzetes, az Új Világ' első hódoltatóival járt, 's ezeket sok kegyetlenkedésektől megóvta. Bóldogtalan tanácsa abból állott: hogy a' gyenge Améri-kaiak helyett, a' kiket ezrenként öle-el a' sanyarú rabszolgai munka, az izmosabb Szerecsenek fordíttassanak erre; 's ezen jószívből eredt tanácsa nyújta először alkalmatosságot a' gyalázatos rabkereskedésre.